

Брой 2 (1943)

Февруари 2018 г.

Година LIX, ISSN-0205-0943

Цена 0.80 лв.

Туристическият вестник

www.btsbg.org

Издание на BTC

Предстои издаването на История на BTC. По този повод приканваме туристическите дружества и индивидуалните туристи, които имат материали – текстове и снимки, за организираното туристическо движение през годините, да ги изпратят в редакцията на вестник „Ехо“.

75-годишен юбилей, без юбиляря

За алпиниста на 20-ото столетие

„Аз съм на върха, на върха съм – Христо.“ Тези думи той изрече на 20 април 1984 г., когато развля рогния трибагренник на първия връх на планетата. Минутите по-късно световните осведомителни агенции ще разпространят като мълния – „Катманду, 20 април. Днес 41-годишният български инженер Христо Проданов покоря най-високия връх на планетата – Еверест. Това е първият човек, изкачил върха по Западната му стена, без да ползва кислороден апарат. (ЕБ/ВП, 17.24/ВП.)“ И ще добавят, че това е най-ранното изкачване на върха за пролетен сезон (20 април), както и първо солово изкачване по Западния гребен (и все още единствено). На върха Христо престоява 33

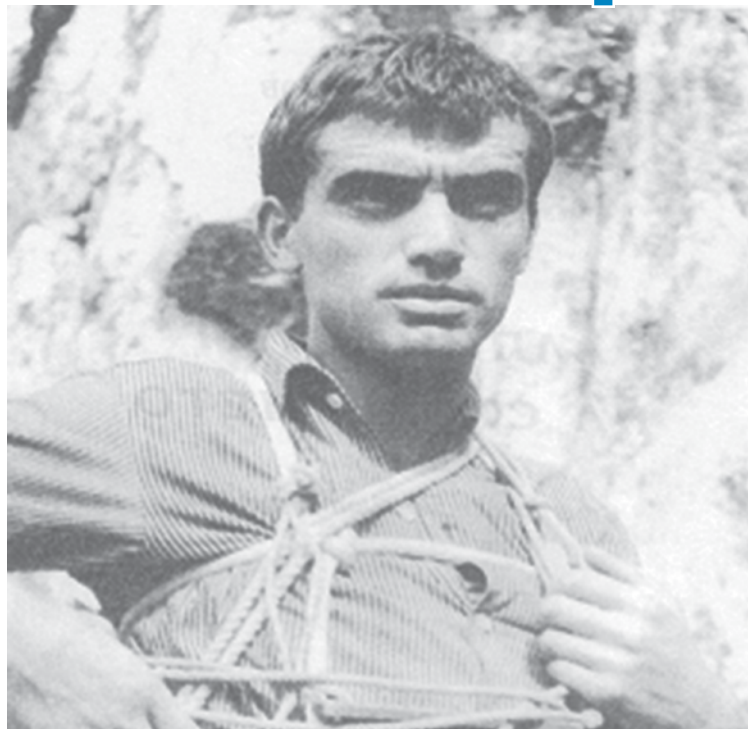
минути от 18.15 до 18.45 часа, след което започва слизането, което никога не завършва.

Помните ли 20 април на 1984 година? Чрез радиото, телевизията и вестниците – наши и чужди, Христо бе влязъл във всеки дом. „Обади ли се?“, „Слиза ли?“, „Къде е?“ Въпроси, въпроси, които, уви, оставаха без отговор. Мъчително и трудно минаваха минутите и часовете. Един българин изживяваше по най-достоеен начин последните минути от своя живот, и то там, високо горе, в границите на 8500 метра – в „Границите на смъртта“.

Почти всички участници в експедицията тръгнаха в тъмната нощ и свирепата буря на помощ. Не го откриха. Той се срасна

със своя връх, за да остане ВРЪХ не само в българския алпинизъм, но и в българската история...

Тази година на 24 февруари той трябваше да навърши 75 години. На тази дата щеше да получи от многобройните си почитатели поздравления и пожелания за нови успехи. Героят на България, първият българин, стъпил на Покрива на света, не навърши своите 75 години, защото съдбата бе решила друго. Остави го само на 41 години. Отне ни го в най-звездния му миг – мига, в който българският алпинизъм бе постигнал най-големия успех в цялата си история. Българин бе стъпил на първия връх на планетата, на Еверест, на 8848 метра.

Продължава на стр. 19

Първи стъпки в алпинизма

БТС организира работна среща с представители на Столичната община и ПП „Витоша“

На 18 януари в залата на Министерството на младежта и спорта се проведе първата работна среща от поредицата срещи с представители на парковите дирекции, туристически дружества и хижи. На нея присъстваха Снежана Петрова – директор на ПП „Витоша“, зам.-директорът Ваня Ратарова и трима експерти от дирекцията, представители на Столичната община – експерти в Дирекция „Превенция, интеграция, спорт и туризъм“, представители на ТД „Сирена“, ТД „Камен дел“, както и наематели на заслон „Черни връх“, хижа „Алеко“, хижа „Егелвайс“, хижа „Момина скала“ и хижа „Планинец“, изпълнителният секретар на БТС Зорница Радонова и експерти от Централата на БТС.

Снежана Петрова уведоми присъстващите, че има създадена междуведомствена комисия с представители на Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Министерството на туризма, Министерството на младежта и спорта и Столичната община с цел обследване състоянието на материалната база на Витоша. Изработен е и Правилник за работа на комисията. Според нея най-наболелите проблеми са свързани с липсата на пречистителни станции, безстопанствените кучета, маркировката, противопожарната превенция и транспорта.

По отношение на проблема с прибирането на боклука и транспорта до Витоша тя обясни, че още през 2015

г. е подготвен План за управление, който е внесен в МОСВ, но и до момента продължава да се работи по него. Разработва се и транспортната схема. Категорична бе позицията й, че трябва по-скоро да се приеме новият план за управление на Природен парк „Витоша“.

На срещата бе обявено, че БТС има проект това лято за опресняване на съществуващата маркировка по маршрут Е4 от Драгалевци до Бука Преслап, а маршрутите Е3 и Е8 са планирани за догодина.

Присъстващите бяха запознати с Правилника за вътрешния ред в туристическите хижи на БТС, утвърден от УС на БТС.

Зорница Радонова говори за промените в Закона за физическото

възпитание и спорта и за промяната, направена в него – понятието

„социален туризъм“ е заменено със „спортно-туристическа дей-

ност“. Предстоят промени и в Закона за туризма.

**АБОНИРАЙТЕ СЕ
ЗА ВЕСТНИК**
ЗА ДА БЪДЕТЕ
ЧАСТ ОТ ТУРИЗМА

№ **255**
В каталога на Български пощи
или в Централата на БТС

„ЕХО“

Награди от томболата за абонатите на вестник „Ехо“

На 30 януари 2018 г. бе теглена томболата за абонатите на вестник „Ехо“. Зорница Радонова – изпълнителен секретар на БТС, изтегли имената на печелившите участници. В комисията участваха Агрияна Иванова, Даниела Златева и Емилия Матеина.

Пламен Петров – Исперих – туристическо одеяло
Стоян Любомиров – Кюстендил – туристическо одеяло
Марин Михайлов – Велико Търново – туристическо одеяло
Борис Сангански – Кресна – туристическо одеяло
Христо Кичиков – Габрово – туристическо одеяло
Илинка Илиева – Кресна – туристическо одеяло
Мирослав Кескинов – Добрич – туристическо одеяло
Станка Димитрова – Айтос – туристическо одеяло
Пенка Стефанова – Лясковец – туристическо одеяло
Коста Моноф – Ловеч – туристическо одеяло
Милчо Граматиков – Сангански – туристическо одеяло
Веска Маринова – Попово – туристическо одеяло
Йордан Янински – София – ръчен чопър

Димитър Минов – Кюстендил – ръчен чопър
Марутка Колева – Ямбол – ръчен чопър
Сергей Маринов – Габрово – комплект чаши
Люмила Трайкова – Петрич – барбекю
Гален Тупев – Лозница – шалте
Денка Петкова – Пловдив – шалте
Мария Тодорова – Варна – шалте
Благой Гуцеров – с. Петрово – сувенирен комплект „100 НТО“ - чаша с чиния
София Арабаджиева – сувенирен комплект „100 НТО“ - чаша с чиния
Борислав Сотиров – София – сувенирен комплект „100 НТО“ - чаша с чиния
Петър Банков – Разлог – сувенирен комплект „100 НТО“ - чаша с чиния
Дочка Кючукова – Исперих – сувенирен комплект „100

НТО“ - чаша с чиния
Людия Гюрова – Петрич – сувенирен комплект „100 НТО“ - чаша с чиния
Тодор Иванов – Айтос – сувенирен комплект „100 НТО“ - чаша с чиния
Христо Абаджиев – Кюстендил – сувенирен комплект „100 НТО“ - чаша с чиния
Асен Пендурков – Санган-

ски – сувенирен комплект „100 НТО“ - чаша с чиния
Стоянка Христова – Сангански – сувенирен комплект „100 НТО“ - чаша с чиния
Стоил Илиев – Петрич – сувенирен комплект „100 НТО“ - чиния с външна батерия
Маргарита Чолакова – Разград – сувенирен комплект „100 НТО“ - чиния с външна

батерия
Петър Ралев – Батак – сувенирен комплект „100 НТО“ - чиния с външна батерия
Бойко Стоименов – Кресна – сувенирен комплект „100 НТО“ - чиния с външна батерия
Тодор Манов – София – сувенирен комплект „100 НТО“ - чиния с външна батерия

Заслужена награда за Станимир Беломъжев

Световният шампион по ски ориентирание на средна дистанция за 2017 година Станимир Беломъжев най-после получи признанието на българската спортна общественост. На състоялата се през декември церемония по връчване на наградите „Спортен Икар“ той получи една от най-престижните от тях - в категория „Шампионско дълголетие“. За своите 30 години, които навършва през този февруари, той има дълга поредица от победи в международни състезания, като се започне от 2005 година, когато става европейски шампион за юноши в дългата дистанция и е втори на средната. Следват две световни шампионски титли при юношите на същите две дистанции. През 2010 година е на второ място в спринта за Световната купа, вече при мъжете.

Няма да изброяваме класиранията му в тройката на европейските и световните първенства и за Световната купа по ски ориентирание през следващите години. За това, колко многобройни са те, говори фактът, че три пъти е заемал пър-

во място в Световната ранглиста за последните пет сезона при жестоката конкуренция на представителите на скандинавските страни Швеция, Финландия, Норвегия и на Русия, които участват в повечето от първенствата по ски ориентирание с по пет или шест състезатели.

Станимир Беломъжев е първият българин, спечелил световна шампионска титла при мъжете в зимните спортове. Освен това на проведеното през 2016 година първо Световно студентско първенство по ски ориентирание Станимир стана шампион и в трите индивидуални дисциплини.

Голямо признание за Станимир и Иван Беломъжеви е и фактът, че след края на Световното първенство през 2017 година са определени като най-успешния тандем „състезател – треньор“.

Пожелаваме на Станимир още много победи в борбата за отлично представяне на българския спорт по белите писти на ски ориентирането.

Българска федерация по ориентирание

Ползотворна година за ломските туристи ветерани

Клубът на туристите ветерани – гр. Лом, отчете дейността си за 2017 година на Общо събрание, проведено на 20 януари. Това е първата година от новото легобрене на клуба след учредяването му като самостоятелно формирано извън структурите на ТД „Аспарухов хълм“ - Лом.

„Въпреки трудния старт днес клубът ни може да отчете задоволителен актив от проведени мероприятия както от нашия календарен план, така и с участия в изяви от туристическия календар на Българската федерация на туристите ветерани. Работихме организирано, отговорно и в интерес на основната идея на туристическото дело - популяризиране на планинарството като средство за опознаване красотите на страната ни чрез непосредствено общуване с природата. Движението е здраве. Затова задачата ни е да бъдем още по-активни, а 2018-а да бъде още по-успешна за нашия клуб“, каза в доклада си зам.-председателят Снежана Каменова.

Общо 23 проведени туристически прояви със 107 участници - това е сухата статистика. Но зад тези цифри се крият много интересни маршрути в Рила, Стара планина и Витоша. Трудният преход от Якоруда, през хижа „Грънчар“, хижа „Заврачница“, хижа „Марица“, хижа „Чакър войвода“, до Боровец беше сериозно предизвикателство за нашите четирима участници. Лъчеви едновременно походи от хижа „Пионерска“, през хижа „Рилски езера“, до езерото „Бъбрека“, както и от хижа „Пионерска“ до хижа „Скакавица“ и Скакавишкия водопад, също бяха от сериозните планинарски участия на клуба. И двете прояви в Рила бяха организирани от БФТВ и Клуба на туристите ветерани – гр. Троян. Два изкачени върха – Ком и Черни връх, както и преход по екопътека „Боров камък“ до едноименния водопад във Врачанския Балкан можем с гордост да прибавим към планинарската си дейност.

Много са и еднокдневните излети до

местностите Стрелбището, Окопа, Аспарухов хълм и Багачина край Лом, пещерата „Венец“ в с. Орешец, крепостта „Калето“ в Белоградчик. Над 10 са гостуванията ни на други клубове в страната – Враца, Гоце Делчев, Кюстендил, Разград, Берковица (три пъти), Видин, Сангански и Петрич. Клубът ни беше представен и на чествания от национален и местен характер – Ботевите тържества на „Околчица“, 122 години от организираното туристическо движение, чийто инициатор е Алеко Константинов, Деня на р. Дунав, 100 години от гибелта на полк. Стефан Илиев.

„Бъдете все така енергични, пълни с идеи и последователни в осъществяването им. Можете само да се гордееете, че зад себе си сте оставили десетки извървени километри, преодоляна денивелация, физическо натоварване и много пот. Такава активна дейност заслужава нашата подкрепа“, каза Гинка Иванова – зам.-кмет на община Лом, която беше гост на събранието.

Снежана Каменова, КТБ, гр. Лом

Из Магарското плато

В рамките на два дни в края на месец януари - 27-28.01.2018 г., група от 21 туристи от ТД „Добротица“ - град Добрич, се отправихме към Магарското плато. Не за пръв път идваме тук, но този път целта ни е „Сухият водопад“, който е активен през зимата и малцина от нас са го виждали.

На хижа „Магарски конник“ оставихме транспорта и тръгнахме по екопътеката. Леко изкачване и сме до големия скален къс „Самотницата“ - снимки за спомен и продължаваме напред. Пътеката минава през процеп в скалите, който се хареса на всички и не след дълго сме в подножието на водопада, а той - целият в легени шушулки - очарова всички. Малко след водопада е Дядо-Димовата пещера, която е проходна и някои преминаха през нея, след което всички се събрахме на Любов-

ната полянка. От нея продължихме нагоре към платото и за около половин час излязохме на открита тераса с прекрасна гледка, от която излизат парашутисти. Вървейки почти по ръба на скалите, достигахме крепостта, като тук направихме по-дълга почивка за обяд. Всички единодушно решихме, че ще ходим и до скалните феномени, и след леко спускане излязохме на друга панорамна площадка, която е точно над голямата пещера. От тук пътеката минава през горичка, излиза на открито и през карьера, от която вероятно са добивали камъни за крепостта, сме пред мъжкия феномен. Снимки, закачки и дойде моментът, в който трябваше да тръгваме към хижата. Вървейки вече по горски път, който се вие покрай скалния венец с различни образувания, които всеки сам оприличаваха на нещо

(орел, костенурка, човешка глава и др.), достигахме поляната с бунгала, отбихме се до секвойата, посадена от цар Борис III през 1937 г., а под нея - и до паметника на Рафаил Попов.

В голямата пещера всички ахнахме от об-

разуvalите се легени шушулки и незнайно откъде се появи и „свещеник“, който кръсти двете от новите туристки. Минавайки през параклиса и монумента на Магарски конник, се прибрахме в хижата.

Вечерта в столовата, след нашето мощно „3-4 НАЗДРАВЕ“, купонът започна с пълна сила. Изведнъж се появиха разни феи, пънкари, клоуни, Баба

Яга и други приказни герои, които развеселиха всички. От томоболата имаше подарък за всеки, а в 0:00 часа поздравихме и нашата рожденичка Роси.

Неделния ден посетихме ИАР „Плиска“, където разгледахме музея, новите разкопки и голямата базилика. Не пропуснахме да сложим печати в книжките от „100 НТО“. След Плиска посетихме и средно-

вековната крепост „Овеч“ до град Провадия. Ето че дойде и моментът, в който трябваше да се върщаме. Така, в рамките на два дена, изпълнени с много емоции и красиви спомени, се прибрахме в родния град Добрич и зачихме следващата екскурзия.

Мирослав Кескинов,
ТД „Добротица“,
гр. Добрич

Да възстановим изгорялата хижа „Кашана“

Скъпи туристи, имаме спешна нужда от помощ, за да възстановим претърпялата неотдавна пожар хижа „Кашана“. На първо време набираме средства за ремонт на покрива и ни е необходим дървен материал и цигли. Всяка подпомагана ръка ще ни бъде от полза. Средствата се набират по сметка: BG25CECB97901021614500CECBGSGF - Сдружение „Туристическо дружество Старопланински турист“ - гр. Етрополе.

ОБЯВА

УС на Сдружение ТД „Хайгум“ - гр. Калофер, уведомява своите членове, че на 30.03.2018 г. (петък) от 18.00 часа, в туристическа спалня „Тинтява“, ще се проведе Общо отчетно събрание на дружеството при следния дневен ред:

1. Отчет на УС за 2017 година.
2. Отчет на Инспектората за 2017 година.
3. Финансов отчет за 2017 година.
4. Приемана на Календарния план за 2018 година.
5. Приемане на бюджета за 2018 година.
6. Освобождаване на членове.
7. Прием на нови членове.
8. Избор на делегат за ОС на БТС.

УС на ТД „Хайгум“

In memoriam

С дълбока скръб съобщаваме, че на 19.01.2018 г.

ПОЧИНА
Златан
Момчилов
Иванов

на 83 год.

Един ветеран на туристическото движение в Перник, основател на алпинизма, ориентирането и дългогодишен председател на Окръжен съвет на Български туристически съюз. Радетел на планинарската песен, завинаги свързан с всички туристи, Балкана, Витоша, Рила, Родопите, Пирин и нашият край.

Добрите хора не умират.
След себе си оставят светла диря
и път, по който да вървим!
ДЪЛБОК ПОКЛОН!

Погребението ще се извърши на 21.01.2018 г.
от 12.00 ч. в Гробищен парк гр. Перник

От туристи, алпинисти, ориентировачи, пещерняци и актива

Зимна приказка в полите на Витоша

С нетърпение очаквахме уикенда, за да се качим отново на толкова близката и толкова непозната за нас Витоша. Маршрутът, който бяхме планирали за неделния ден, беше многообещаващ. За начало се отбихме до Боянската църква. Имаше запазени часове за посещението и екскурзоводът ни очакваше. Забележителна църква с много история и чар. Направихме снимки в красивия двор около самата църква до сепките и до гроба на втората съпруга на цар Фердинанд – царица Елеонора. Именно тя спасява Боянската църква от разрушаване, тъй като боянчани искали да я съборят и на нейно място да построят нова. Царица Елеонора осигурява друг терен за нова църква и го подарява на жителите на Бояна. Със свои лични средства тя и цар Фердинанд плащат реставрационните работи. След смъртта ѝ през 1917 г. царицата е погребана в двора на Боянската църква.

Тръгнахме към гората, предвкушайки девствената красота и пленяващите гледки, скрити в нея. Беше валило скоро сняг и ни заслепяваше

белотата и чистотата на около. Снегът поленуваше по ботите и правеше стъпките ни бавни и тежки. Попивахме жадно кристалночистия въздух и мисля на дърветата, листата и растителността. Спомени за града – забързаните, намръщени хора, мръсотията и многото коли, тук изглеждаше нереален и дори смешен. Движихме се по горската пътека сред тунел от дървета, следван единствено от планинския вятър. На извора „Светената вода“ си измислихме очите и продължихме към каменния параклис „Свети Пантелеймон“. Наоколо всичко бе притихнало, отдавна бяхме забравили за зимния студ. Бяхме изцяло в плен на съвършената природа и не усещахме нищо освен блаженство и хармония. Сред огромните участъци с камъни (морени, които са се образували в края на ледниковия период от топящите се и пързалящите се по склона ледници) се чуваше шуртенето на водата. На среща – градът – бял, голям и плунал в смог. В далечината нашата водачка Диана Чавдарова ни показа и връх Мургаш. Пътят е стръмен и след кратка фотосесия на Боян-

ското езеро се запътихме към Драгалевския манастир „Успение Богородично“. Насладихме се на ценните стенописи и след кратка почивка се отправихме към най-стръмната част от маршрута до местността Бай Кръстьо, извора на дъновистите и пътеката на Дънов „Сила и живот“.

Не ни се разделяше с тази опияняваща и романтична гледка, но пътят до кв. Симеоново беше дълъг, а и денят преваляше... Преди да отпътуваме към вкъщи, ни предстоеше да се насладим на Симеоновските езера. „Да пътешестваш, не значи винаги да отидеш далеч.“

Съкровищата са на едно сърце разстояние. Защото смисълът на всичко е вътре в самите нас – споделиха туристите от ТД „Осогово“ – гр. Кюстендил.

Силвия Михова, секретар на ТД „Осогово“, гр. Кюстендил

Глинени къщи в село Илинденци

Клубът на туристите ветерани „Коста Поптодоров“ – град Сандански, проведе еднородна екскурзия до село Илинденци, община Струмляни. Целта бе посещение на новооткритите Глинени къщи под скалите, проектирани и построени от Илия Кутлев, родом от Илинденци. Комплексът Глинени къщи функционира втора година и там местната власт на община Струмляни посреща своите официални и други гости. Всяка първа събота на месец февруари село Илинденци отбелязва Празника на виното, когато мома

Керацуда слиза от планината с боговете на Олимп.

Глинените къщи са шест на брой, една с друга не си приличат, имат различна форма и големина. Носят интересни названия. Изградени са от естествени материали: камък, пресована глина, пясък, гървен материал. Най-голямата е с механа, фурна, а любезните домакини предлагат на туристите ароматен билков чай от Пирин планина, бяло вино от прочутия сорт „Керацуда“, който вирее само в този район. Председателят на КТВ Тасуда Христова поднесе на

домакините погача и бонбони. Всички туристи бяха очаровани от топлото посрещане на семейство Малина и Илия Кутлеви и изслушаха с интерес разказа за построяването на къщичките. Домакините разведоха гостите туристи да разгледат всички къщи и просторния двор, където пътеката е с дъсчени павета. Накрая поканиха ветераните туристи да бъдат официални гости на предстоящия Празник на виното.

Роска Ноцкова, гр. Сандански

Празник на ТД „Добротица“

По стара традиция на добричките туристи всяка първа неделя на новата година ние се събираме на хижа „Ботево“. Така бе и тази неделя на 7 януари – Ивановден. Събирайки се на жп гара Добрич, отвсякъде се чуваха поздравления за много години, живи и здрави и т.н. Ето че и влакът потегли и се почнаха едни вицове, шеги, закачки, но... трябваше да слиза. От гарата до хижата разстоянието е 1,8 км, което се изминава за около 0,35–0,45 ч., като, разбира се, имаше и дошли по пътеките през гората от околните села и такива с автомобили.

Радвайки се на слънчевия и топъл ден, събрали се на

четиридесет туристи изяви-хме желание да седнем на терасата и след поздравителното слово на председателя на ТД „Добротица“ г-н Неделчо Василев и задължителното „НАЗДРАВЕ“ веселбата започна. Хора, танци и забавни игри имаше до късния следобед, а овациите на всички приеха малките Мира и Ники. Така в рамките на един ден, изпълнен с много емоции, приятни моменти и щастливи мигове, прибирайки се в град Добрич, всеки питаше ръководството кога ще е следващата проява.

Мирослав Кескинов, ТД „Добротица“, гр. Добрич

По биологично разнообразие България е на второ място в Европа

Растенията наброяват над 12 360 вида, като от тях 3700 вида са висши. В Червената книга на България са включени 763 вида. Като лечебни са регистрирани около 750 растения, като 70% от тях представляват стопански ценни видове и страната изнася около 15 хил. тона билки годишно. Горският фонд възлиза на около 4.0 млн. ха. Това представлява

гръбначните са представени от над 750 вида, от които 397 вида птици, 207 сладководни и черноморски вида риби, 94 вида бозайници, 52 вида земноводни и влечуги. В страната се обособяват седем зоогеографски района. Четири се включват в Средиземноморската подобласт, а три в Евросибирската подобласт. В страната са разпространени евро-

нище", „Боатин“, „Червената стена“, „Чупрене“, „Джендема“, „Дупката“, „Камчия“, „Купена“, „Мантарица“, „Маричини езера“, „Узунбоджак“, „Парангалица“, „Сребърна“, „Стенето“, „Царичина“) и са обявени 2234 природни забележителности. Два от природните обекти – Национален парк „Пирин“ и резерват „Сребърна“, са включени в списъка на ЮНЕСКО на световното

Пирин планина

Едно от Седемте Рилски езера

36.85% от територията на страната. От листопадните широколистни гори най-разпространени са дъбовите и буковите. Дъбовите гори са разпространени в териториите с надморска височина до 1000 м, докато букови гори има предимно в среднопланинския пояс на страната. В долните течения на реките Батова, Камчия, Ропотамо и Велека са развити лонгози. Естествените иглолистни гори са разпространени в териториите до 2200 м н.в. Най-голямо разпространение имат в Родопите. Те се състоят предимно от смърч, ела и бял бор. В Славянка и Пирин расте черната мура, а в Средна Стара планина, Западните Родопи, Среден Пирин, Рила и Витоша – бялата мура.

В България са разпространени 27 000 вида представители на безгръбначната фауна, а

пейски, евросибирски и средиземноморски видове, като в районите със средиземноморско климатично влияние се срещат и много реликтни видове. Пещерната фауна на България наброява над 100 вида. Черно море със своите рибни запаси е обект на спортен и промишлен риболов.

В страната са създадени 3 национални парка – „Пирин“ (ЮНЕСКО), „Рила“, „Централен Балкан“, и 11 природни – „Беласица“, „Българка“, „Витоша“, „Врачански Балкан“, „Златни пясъци“, „Персина“, „Рилски манастир“, „Русенски Лом“, „Сините камъни“, „Странджа“ и „Шуменско плато“. С цел опазване на биоразнообразието са създадени 89 резервата (17 са обявени за биосферни по програмата на ЮНЕСКО „Човек и биосфера“) – „Али Ботуш“, „Баюви дупки - Джинджарица“, „Бистришко бра-

природно наследство.

Националният парк „Пирин“ е защитена територия, създадена, за да се запази неповторимият ландшафт на планината Пирин. В границите на парка се намират и най-старото дърво в страната – Байкушевата мура, чиято възраст е колкото и на самата държава, над 1300 години. Паркът е богат с уникални екосистеми и редки растителни и животински видове, голяма част от които са включени в Червената книга на България.

Биосферният резерват „Сребърна“ обхваща езерото Сребърна и територията край него. Представя изключителното богатство на растителни и животински видове и е една от най-интересните и важни влажни зони в Европа. През него минава един от миграционните пътища на прелетните

птици между Северна Европа и Централна Африка - т. нар. Via Pontica. Друг път на птиците е Via Aristotelis, който минава по долината на р. Струма.

Четири от резерватите са обявени за важни влажни зони по Конвенцията за влажните зони с международно значение (Рамсарска конвенция) – Аркутино, Атанасовско езеро, Дуранкулак, „Сребърна“. 22 обекта са обозначени от Birdlife International като важни ареали на птици в Европа – Природна забележителност блато Алепу, резерват „Атанасовско езеро“, резерват „Остров Беле-не“, Бургаско езеро, Нос Емине, резерват „Калиакра“, Природна забележителност Дуранкулак,

Природна забележителност Заското, Остров (безименен) в р. Дунав, близо до Нова, Черна, резерват „Камчия“, язовир „Малко Шарково“, Мандренско езеро, язовир „Овчарица“, Природен парк „Русенски Лом“, комплекс Шабла-Езерец, резерват „Сребърна“, резерват „Стенето“, резерват „Вълчи дол“, резерват „Царичина“, Оорв Вардум, природна забележителност Ятата.

За достъп до много от скритите съкровища на българската природа са създадени стотици километри маркирани екопътеки („Негованска“ – по ждрелото на р. Негованска, с. Емен, Велико Търново; „Трънска екопътека“ в близост до ждрелото на р. Ерма, Западна Бъл-

гария; „Дряновска екопътека“ край Дряновския манастир; „Врачанска екопътека“ в Природен парк Врачански Балкан и др.) с различни съоръжения за отгих – хижи, заслони, беседки, пейки, места за наблюдение и др. В планините са маркирани пътеки с обща дължина над 37 000 км. През територията на страната преминават международни туристически маршрути – финалната отсечка (Ком - Емине) на европейския туристически маршрут Е-3, европейският туристически маршрут Е-4 - „Витоша - Верила - Рила - Пирин“ и европейският туристически маршрут Е-8 - „Рила - Родопи“.

Фани Петрова

Каменен мост

В района на Къпиновския манастир се намира каменен мост, който досега не е бил познат на археолозите. Съоръжението, което е на повече от 6 века, стои непокътнато, а информация за него изплува единствено от разкази на иманяри. Почти няма търсач на съкровища, който да не е пленен от историите за прочутия войвода Вълчан и помощника му поп Мартин. Те задигали златото от турците и го криели на различни места от Къпиновския Балкан до Халинбоаз. Мостът е смятан за нишан (белег) за място, където е скрито имането на прочутия Вълчан войвода.

Обектът досега не е бил изследван от експерти, тъй като остава скрит в гори и храсталаци, в речното корито над манастира. Мостът е в учудващо добро състояние, без аналог в региона и един от малкото запазени на такава възраст по нашите земи.

Като се запролети, е почти невъзможно той да се забележи, тъй като е встрани от пътя и е скрит сред гърветата - зеленината го е запазила от посегателства. Мостът се намира вляво от пътя след Къпиновския манастир, в посока язовир „Йовковци“.

Неговият свод е в отлично състояние, камъните са обработени идеално и си пасват, което личи от фугите и е доказателство, че е

било дело на изкусен майстор. След обстоен оглед става ясно, че мостът е строен през Второто българско царство и е бил част от пътя за Елена и проходите.

В скала до него пък е издълбан надпис на старобългарски, за който са използвани букви от глаголицата. Вдясно пък са изобразени слънце и луна, а в средата – кръст. Забележителна е и самата конструкция на съоръжението. Сводът е издигнат така, че да поема даже най-буйните води на реката. На няколко места в свода са втъкнати мощни метални скоби за допълнителна якост.

За щастие иманярските инвазии не са успели да го повредят и той е запазен почти изцяло. До него блика минерален извор, заради който най-вероятно е избрано и мястото му.

Стара планина

Фотинските водопади – красиви и завладяващи

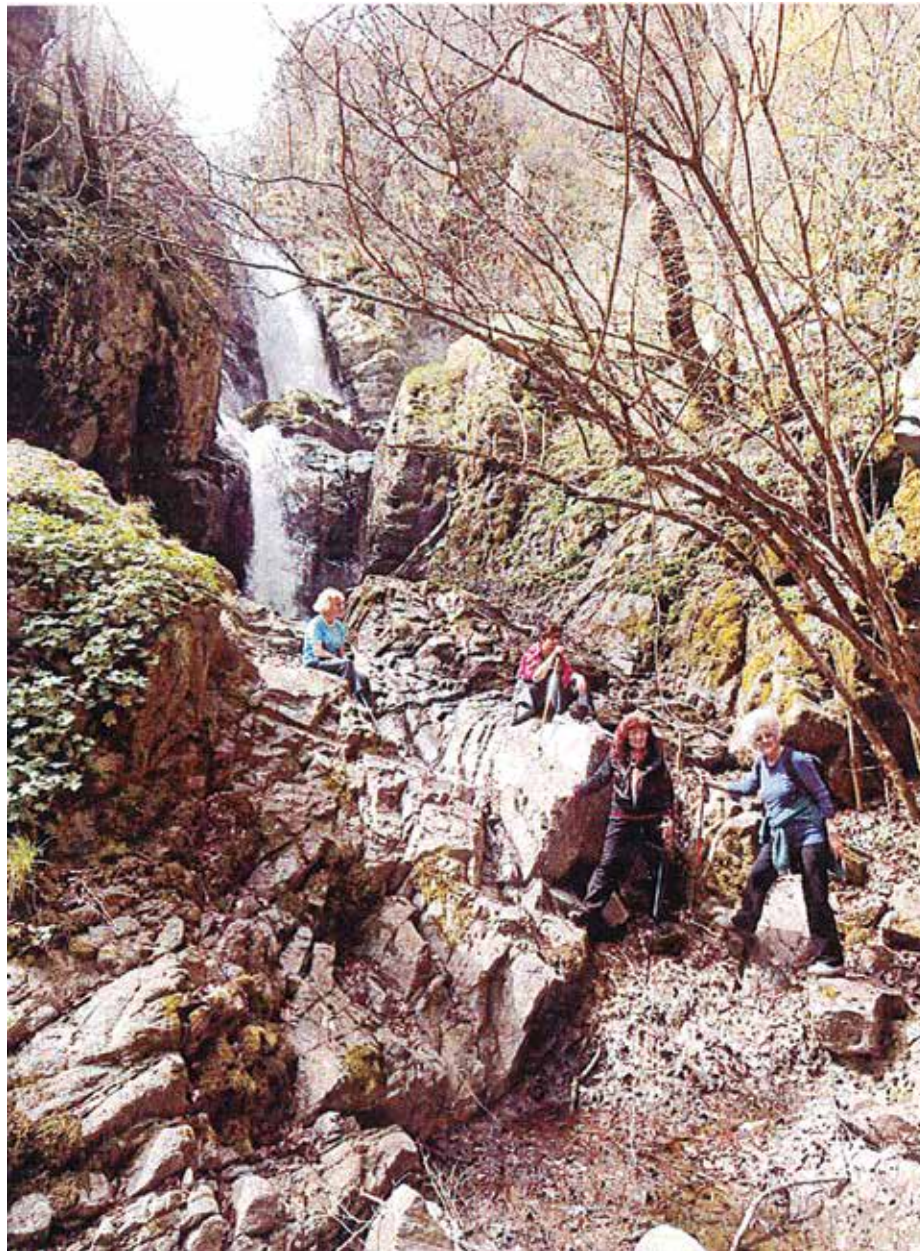
Според специалистите у нас има малко повече от 350 водопада, като всеки от тях носи своята специфична идентичност. Едни са в групата на високите – от 75-80 до 124.5 метра. Други са с по-голям или по-малък дебит или частично пресъхващи. Със своя специфична красота се славят и така наречените малки водопади. Към тези, които нямат голяма височина, но заслужават да се видят, са и Фотинските водопади. Аз ги посетих, и то в сезона на водопадите, когато са най-пълноводни – през пролетта.

След този кратък анонс нека тръгнем заедно към дебрите на Северозападните Родопи. Предупреждавам ви, че регулярен обществен, държавен или частен транспорт до с. Фотиново няма. Ще разчитаме на личните си автомобили или в комбинация с приятели, които имат такива.

Като начало пътят ни започва от град Пещера в посока Батак. След 12 км малка табелка ни насочва вляво към с. Нова махала – 5 км, и с. Фотиново – 16 км. Планинският път, особено след Нова махала, е в отлично състояние. Ремонтиран е основно миналата година. С превозно средство сме до малкото селско площадче пред джамията.

Поемайки по 4-километровия път, следваме течението на Фотинската река. Тук нищо не ни подсказва, че само след час ще се изправим пред приказан към в сърцето на Родопите. Пътеката всъщност е коларски път, който не е за предпочитане с лични автомобили. Пътят е приятен и не е изморителен, авторите на екотеката са предвидили и построили няколко еднотипни беседки за отдух. Първоначално бистрите и спокойни води на реката са вдясно от нас, но след около 2 км по малко мостче преминаваме вдясно от реката. Останала в лявата ни страна, тя започва бързо да се спуска надолу. Дочува се началното бучене, което постепенно се увеличава, а идващият грохот на водната стихия ни подсказва, че ни предстои нещо интересно и то се случва. След малко повече от час сме на последната беседка, до която информационно табло ни въвежда към предстоящата изненада.

Само на десетина метра по низходящата пътечка две табелки ни насочват – лявата към водопад 1, а дясната към водопади 2 и 3, както и към обзорната панорамна площадка. Тръгваме към първия водопад. Стръмно и опасно слизане. Въпреки дървените парпети слизаме бавно и много внимателно. Ниско долу гъхът ни спира. На около 6-7 метра над нас двата скални склона почти са се събрали, като са оставили на река-

та само около метър, което пък предава на идващия воден стълб неопишуема красота и оглушителен шум.

После реката се успокоява, но само за 2 метра, колкото да се подготви за следващия си скок от 16 метра. И пак същото, защото веднага следва третият 5-метров скок.

По пътеката вдясно слизаме доста по-ниско, за да застанем в подножието и на трите водни стълба. Красиво, дивно, завладяващо! Навързани един под друг на разстояние не повече от 30 метра, те оформят чудна конфигурация, която гали душата и предразполага човешкото въображение. Нова стръмна пътечка ни отвежда на крачка до подножието на втория, най-дългия от трите водопада. Шумът заглушава

думите, а стотиците и хиляди водни капчици освежават изпотените ни тела. А в летни горещини?...

Не бързаем. Отделяме 20-ина минути, за да се изкачим до панорамната площадка. Трудно е да опиша това, което фотоапаратите запечатват на филмовата лента. Оти-

дете и вие го опишете.

Обратният път до селото ни се струва малко по-дълъг, защото въпреки лекия наклон е все нагоре. Завършил е един ден, който ще се споменава дълго. На тръгване от селото спираме пред мъжете, насядали по пейките и уличните стълби,

ПРОГРАМА

3^{ти} март 2018 г.

- 10.00 ч. - Старт на състезание за скоростно изкачване на връх Свети Илия.
- 10.10 ч. - Тръгване от площада на с. Ягодина за изкачване на връх Свети Илия.
- 13:00 ч. - Тържествено слово по случай 3^{ти} март и гърмене на Топчето.
- 13.30 ч. - Обяд.
- 14.30 ч. - Спортно-туристически състезания:
 - Дърпане на въже;
 - Надбягване с чували;
 - Игра със сръчности за равновесие.
- 15.30 ч. - Награждаване на състезателите и закриване на събора.

По случай деня на Освобождението на България от османско иго
ТД „Родопей“ – Ягодина

ОРГАНИЗИРА:

на 03.03.2018 г. от 10.00 ч.

спортно - туристически празник на Дружеството, който ще се проведе на връх Свети Илия.

Каним Ви да се присъедините към нас на празника!

Връх „Свети Илия“

какви то тук са в изобилие, спираме и до жените, чоплещи нещо с мотиките в семейните си дворове. Събрали много истини, почерпани от суровия живот в това отдалечено кътче на България, както мъжете, така и жените бързат да споделят болката си или избистрят политиката.

Заради красивите водопади, отрудените хора, хубавото кафе, студена бира и дъха на боровата гора аз пак ще се връщам там. А вие? Отидете поне веднъж. Заслужава си.

Доц. Сангю Бешев

Разходка до Пещерския манастир

Към Пещерския манастир, известен още като Оряховски или Мрачки, според името на местността Мраката, се отправихме група туристи от ТД „Осогово“ - гр. Кюстендил. Той се намира на 4 км от с. Пещера и само на 6 км от град Земен. До манастира води новопостроена екопътека.

В двора на манастира ни чакаше кметът на селото Стефан Стоянов и екип на националната телевизия. Интересна беше беседата и разбрахме, че първите сведения за Пещерския манастир се намират в известната Мрачка грамота от 1348 г. (съхранявана днес в Хилендарския манастир в Света гора) на българския цар Иван Александър, с която той дарява манастира. По време на турското робство обителта запустява. Около 1840 г. Пещерският манастир е обновен, а сред ктиториите са монахът Симеон и синът му. Тогава е изписана и църквата от видния представител на Банската художествена школа Димитър Молеров. По време на Руско-турската война (1877-1878), при оттеглянето си, османските войски опожаряват манастира, обесват Симеон, а синът му успява да избяга в Рилския манастир.

Понастоящем Пещерската обител е изоставена.

Манастирската църква „Св. Николай“ е построена на два етапа. Първоначално през 14 век е издигната малка еднокупна триконхална църква, а през 1897 г. към нея е пристроен нов наос, като старият храм е започнал да служи като олтар. При строежа на новия наос освен фрагменти от антична керамика са открити постамент с гръцки надпис на богинята Хигия, оброчна плочка на тракийския конник и фрагмент от статуя на божеството Митра, което подсказва, че там е имало предхристиянско езическо светилище. Стените в църквата са варосани, но личат някои фрагменти от рисунки,

датиращи от 14 век. Пещерският манастир притежава няколко интересни икони на Теодор Стратилат и Теодор Тирон. В Регионалния исторически музей в Перник се пази каменна икона от Пещерския манастир. Изработена е от жълт пясъчник в почти квадратна форма с размери 50 на 55 см. Има извит като кобилица горен край, върху който има надпис: „Приложи от Лобоз Стоимен майстор за душа своя.“ Сред изображението е изписана годината 1853. В центъра, в окръжност, релефно е изобразен двуглав орел, поддържан от два ангела. Над орела между две черкви е изобразен св. Николай с

кръст в дясната ръка, а под кръга симетрично са разположени два елена с дървета край тях, каквито има и до черквите, и винетка от цветя.

Освен манастирската църква Пещерският манастир има и няколко стопански и жилищни сгради, намиращи се до храма. На около 50 м западно от църквата се намира аязмото (днес водата му е каптирана) с малък параклис „Св. Никола“ над него. Целият този комплекс от сгради е бил обграден с каменен зид. За жалост днес всички манастирски сгради, с изключение на църквата, са полуразрушени и ако не се вземат никакви мерки, скоро ще дойде моментът,

когато те ще бъдат напълно изравнени със земята.

Днес камбаната вече не бие, дори и по празниците. Но магията, която усетихме с идването, още се спотаява тук. Тя е в криволичещите улици без изход, в обраслите дворове, в аромата и свободата.

Нашият поход продължи до „царския извор“ в местността Орешковец, където си починахме и се подкрепихме, наслаждавайки се на красивата панорама към Земенското поле.

Силвия Михова,
секретар на ТД „Осогово“,
гр. Кюстендил

Откровението на Христо Станев:

„ В сърцето ми, там, в някой ъгъл, има гравирани планина! В планината винаги влизам чист душевно и излизам такъв”

ПОКАНА

Управителният съвет на Сдружение „Туристическо дружество Еделвайс“ - гр. Лозница, област Разград, на основание чл. 26 от ЗЮ-ЛНЦ и чл. 15, ал. 1 от Устава, свиква Общо събрание на 23 март 2018 година от 17.30 часа в Заседателната зала на Общинска администрация - гр. Лозница, ул. „Васил Левски“ № 6, при следния дневен ред:

1. Отчетен доклад на УС за 2017 г.

2. Отчет на Инспектората (Контролен съвет) за 2017 г.

3. Утвърждаване на нови членове на дружеството.

4. Избор на делегат за Общото събрание на Сдружение „БТС“ за 2018 г.

5. Разни.

При липса на кворум, на основание чл. 27 от ЗЮ-ЛНЦ и чл. 15, ал. 5 от Устава, събранието ще се проведе същия ден в 18.30 часа, на същото място и при същия дневен ред, независимо от броя на присъстващите членове на сдружението.

ОТ УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ

ПОКАНА

За пешеходен поход „Родопи - Славянка“, посветен на 3 март и 95 години ТД „Момини двори“ - гр. Гоце Делчев, на 2, 3 и 4 март 2018 г.

ПЪРВИ ДЕН: 02.03.2018 г. - начало 13.00 часа. Гоце Делчев - с. Долен - м. Градището край с. Долно Дряново - нощувка в туристическа спалня в Гоце Делчев.

Вечеря в ресторант „Неврокоп“.

ВТОРИ ДЕН: 03.03.2018 г. - пешеходен поход - хижа „Попови ливади“ - връх Ореляк или връх Свещник.

С транспорт до Попови ливади и обратно.

Нощувка - в туристическа спалня.

Записване до 20.02.2018 година.

Материални разходи: Нощувки в туристическа спалня - цена 2x8 лв.

Вечеря - 14 лева

Транспорт - 8 лева.

ТРЕТИ ДЕН: 04.03.2018 г.

Излет до с. Делчево и отпътуване.

За повече информация и справки - на телефони 0882966484 и 0882999485 и ел. поща: mominidvori@mail.bg

Местността Богородична стъпка

Местността Богородична стъпка край село Старозагорски минерални бани се смята за свято и енергийно място. Намира се на 1,5 км от края на селото, на един от хълмовете в Сърнена Средна гора. Представлява природен феномен - на скалата има образование, подобно на огромна човешка стъпка. Край него е построен параклиът „Рождество на Пресвета Богородица“ по инициатива на вярващ местен човек - бай Нейчо.

Според легендата, оттук са минали римляни, които измъчвали християнин. Света Богородица се трогнала от вярата му и се припекла на помощ. Спуснала се с малденца на ръце и стъпила върху скалата. Така се образувало корито, в което изкъпала малкия Исус. Интересното е, че дори и в най-голямата суша в образованието има вода. „Това, което видях, когато стигнах до скалата, наистина доказва, че Бог се грижи за всяко свое създание - казва бай Нейчо. - В „стъпката“ се бяха образували две локви вода, като в едната се давеше пчела, а в другата плуваше сламка. Имаше всичко необходимо, за да бъде спасено работливото насекомо.“

На скалата са изрисувани икони

на Исус Христос и Света Богородица и пред тях има свещници. Околните храсти приличат на коледни дръвчета, защото са окичени с вързани носни кърпички. Според поверието, трябва да си пожелаеш нещо, като оставиш тук символичния дар. Можеш да се помолиш в параклиса и да запалиш свещичка.

Има доста случаи, когато бездетни семейства са се сдобили с рожба, след като са посетили това свято място, разказва кметът на Старозагорски минерални бани Станчо Станев. Идват много болни хора, които според мярата си са получили изцеление.

Празникът на параклиса е на 8 септември и всяка година се прави курбан за здраве. На 25 март се отбелязва празникът на другия параклис, може би единствен в България, който е посветен на св. Козма Зографски. Светецът е живял в Зографския манастир в Атон и е имал гарбата да предсказва бъдещето.

Затова всяка година кметът и още десетина вярващи мъже от Стара Загора посещават Зографския манастир на светия остров. Работят 10 дни и помагат на братята. Така заслужават честта да насят иконата на светеца по време на литийното шествие и да я предават един на друг.

Почти всеки ден по пътеката до Богородична стъпка вървят много хора, като за половин час намират мястото. Маршрутът е маркиран и поддържан, подходящ е и за велосипедисти. Това е черен път, но по него спокойно се движат автомобили.

Тайнството на нощните преходи в планината

При организираните туристически походи многократно сме замръквали по път и на хижите сме стигали късно през нощта. Такива бяха случаите при ски-походите на габровци за 3 март, които правехме по билото на Стара планина било от Витиня, било Ком до Шипченския проход. Най-впечатлителен от тях за мен беше, когато замръкнахме по време на изкачването ни към връх Картала, на близо час преди да стигнем до хижа „Планински извори“, разположена сред равнината билна поляна Голечлъка.

За новия планински дом знаехме отпреди година. Нашият водач на походите Калчев се интересуваше живо за изграждането му, тъй като на това място щеше да се разполови голямото разстояние между хижите „Свищи плаз“ и „Вежен“, неимоверно трудно за еднотелно преминаване. Затова сега той се беше свързал със строителите от подбалканското село Антон, за да се увери, че хижата е завършена. Дори беше успял да разговаря с новоназначения хижар, който щял да ни обслужва при пристигането ни в определения ден.

Но, казват старите хора, едно е да го кажеш, друго е да го направиш. Така беше и в нашия случай. За беда!

И ето, спускаме се по склона с фенерчетата си в ръце и гирим в мрака планинския спасителен дом. Водачът го открива пръв. И ние след него спираме на прага му. Но в него не се усеща никакъв живот – хижата е безнадеждно тъмна. Ни хижар ни посреща, ни топла печка ни очаква. Студ и тъмнина излъчват голямата постройка навърх планината. Безнадеждност!

За последствията в тази зимна вечер няма да разprávям – нужно беше да се справим с обстановката. И ние успяхме.

При друг подобен случай пак заварихме без стопанин голямата планинска хижа „Козя стена“ в Троянския Балкан. Само кучето скимтеше гладно и самотно. И пак успяхме да се справим – запалихме лампата, после печката. Сготвихме си вкусна вечеря и се нахранихме. И кучето нахранихме, сиротното. Чак към полунощ се успокоихме за сън в леглата, затрупани с одеяла.

Имахме и не малко случаи на сутрешно вървене по тъмното. Преминането ни по дългите

маршрути изискваше твърде рано да тръгваме от хижата, за да стигнем по светло до следващата. Така обикновено ставаше на хижа „Добрила“ над Сопот в Карловския Балкан. Тогава Калчев ни будеше от сън в три, за да напуснем уютния планински дом в четири часа. Това правехме с намерението ни по тъмното да изкачим връх Добрила, дори да го прехвърлим и до разсъване да стигнем до седловината Платнешки ярове.

Когато се случваше ясно време, по склона към върха изкачването ни беше приказно. По небето просветваха безброй звезди, лек ветрец галеше затоплените ни лица, а ние издишвахме тънка пара от уста и ноздри. Докато по-нататък зората прозираше в небето, за да плъзне светлината пред нас в омая.

Така беше при частичните ни нощни преходи. Защото много случаи имаме на целonoщни пътешествия из планините. Тогава бяха на мода т. нар. скоростни или състезателни пробявания на 100 км за 24 ч.

Поначало такъв екстремн туризъм не ми допада. Да хукнеш по баирите „да гониш Михалю“ за мен беше безсмислено. Да тичаш из планината, без да имаш време да се наслаждаваш на гледките около себе си, не смятам за удоволствие.

И въпреки това аз също се подмавих от увлечението да бързия геноночно в няколко такива планински надбягвания. За пръв път се опитах да премина 100 км по билото на Стара планина от хижа „Грамадлива“ на запад до Шипченския проход за едно генонощие. Търновци го бяха организирали с подкрепителни пунктове по маршрута. Тогава работех в Дряново, откъдето поведох малка група от млади мъже и жени. Времето беше сравнително добро, но през нощта не видяхме почти нищо по пътя си. Дори и звезди по небето. Все пак успешно преодоляхме разстоянието, за което заслужихме по една фланелка.

После участвах в подобен маратон из района на Пазарджик. Водех и участници от нашия Скаутски туристически клуб, които няха добра физическа подготовка и повечето от пътя преминаха с транспорт. Но аз се държах геройски и достигнах до Оборище с челната група. Интересното за мен беше нощното преминаване с

логка през някаква река в пълен мрак и следващото ни придвижване по осветената стена на голям язовир. За обиколката на Витоша имам повече за разказване. Тогава от старта в Драгалевци се юрнахме по планината стотици бегачи. Трасето беше разделено на четвъртинки – на 25, на 50, на 75 и 100 км на финала. Според регламента всеки можеше да се откаже до където му стигнат силите и в грамотата ще му отбележат съответното постижение. Аз се увлякох по темпото на един участник, което не беше за състезател като мен, и значително изостанах от челната група. На 75-ия километър стигнахме късно през нощта. Тук моят спътник се отказа от борбата за финала и остана да си отспи на някаква хижа, а аз продължих нататък. Усетих сили у себе си и на бегом по лекия път се устрех към финала.

При зазоряването бях съпътстван от птичи гласове, а долу пред мен светлееше събуждащата се София. Хладината ме освежи, силите ми сякаш се удвоиха и аз пробягах състезателно останалия до финала участък. По този начин успях да се нарежда на добро място сред участниците от моята възрастова група. И си мисля, че ако не се бях помайвал с моя спътник от началото, щях да се нарежда сред първенците. Затова друг път ще внимавам!

Габровското туристическо дружество също започна да провежда подобен маратон. За 24 часа участниците в него трябваше да изминат разстоянието от прохода Беклемето в Троянския Балкан до габровската хижа „Узана“. На втория или третия път от организирането му се включих и

аз – може ли да остана назад от такова предизвикателство?! Нямам впечатления от движението ни по маршрута, нито от придружаващите ме бегачи. Само при изкачването ни по склона на връх Ботев дълго се наслаждавахме на обсипаното със звезди небе. А когато стигнахме на върха, момичетата се почувстваха крайно изтощени и нататък едва-едва кретаха по маршрута. Това доведе до едно фатално изоставане, поради което на Узана пристигнахме извън контролното време. Да не съм се търпир с девойчетата, щях да се класирам на почетно място, а аз... Но и това се случва понякога, за мое успокоение.

Още със създаването на нашия Скаутски туристически клуб, идеята за преминаването на дълги маршрути зрееше в съзнанието ми. И започнах организирането на многодневни походи из Родопи, Рила и Пирин. После продължихме по Стара планина. През летните ваканции на два пъти преминахме от връх Ком до Шипченския проход и един път – нататък до нос Емине. Тази втора част от Балкана – източната, беше най-забележителна. Защото тогава ни се наложи без маркировка цяла нощ да обикаляме по брега на язовир „Камчия“ в гирене на едноименната хижа, в която трябваше да пренощуваме. Все пак времето беше хубаво, а осеяното с безброй звезди небе просветляваше едва видимата пътека по брега на язовира. Романтиката се нарушаваше само от тъмните води под нас, но настроението ни не помръкна до сутринта.

Увлечението по скоростния туризъм, обхванало и мен през онези години, възбуди желанието ми за организира-

не на Планински пешеходен маратон, наречен на името на прочутите габровски ориентировачи Берберови (Константин и Милка). За пръв път нашият Скаутски туристически клуб организира такъв дълъг преход от Сопот по билото на Стара планина до нашата габровска хижа „Узана“. Не си поставяхме за цел скоростното преминаване на групата по маршрута, въпреки че го бяхме обявили за 24-часов. Искане ми се да обуча младите туристи на устойчивост при дълготрайно пътешествие по планинските пътеки. Затова разстоянието тогава изминахме за 25 и повече часа – от сутринта предния ден, докъм обяд на следващия. През деня се наслаждавахме на омайните гледки от планинските върхове Добрила, Голям и Малък Купен, Жълтец, Ботев, Росоватец. А през нощта, през нощта небето в края на юни беше обсипано с бляскави звезди. И когато слизахме от последния връх надолу по пътеката за Пеещите скали, фенерчетата ни блещукаха като светулки. Е, как да не се възхитим от такава нощна картина?!

След това провеждахме нашия маратон по много варианти на маршрута, намерихме най-подходящия. При него от Габрово отпътувахме в съботния ден в 7 сутринта с автобуса за Карлово. Слязахме в Карлово, излязахме от горния му край и поемахме нагоре по пътеката, виеща се по долината на Стара река. Последователно преминавахме през хижите „Хубаец“, „Балкански рози“ и „Васил Левски“, в които спирахме за хранене и кратка почивка.

Обикновено навечер ние бяхме вече излезли на билото и наблюдавахме седловината между Малък и Голям Купен. На

това място един път ни изненада пороен дъжд. Набързо се покрихме с дъждобраните си и подирихме заслон в една малка ниша в основата на каменния исполин пред нас. Тук стояхме скупчени близо час, докато дъждът престана. След това поведох групата си по едва видимата пътека през мокрите треви по северния склон на върха. Измокрихме се до кръста, но излязохме на пътеката сред скалите, обезопасена със стоманено въже. По нея се измъкнахме на билото, но вече беше започнало да се стъмва.

По-нататък движението ни беше нормално – мокротата ни се беше изпарила. Постепенно преодоляхме скалните грамади Плевнята и Кръстците и след преминаването по южния склон на връх Жълтец, ни очакваше едно приятно вървене през обширната поляна Равнака – билото на Равния чал. Тогава ненадейно налетяхме на спящо стаго говеда. Разбудени от гласовете и фенерчетата ни, животните се вдигнаха да ни прогонят. Бяха силно възбудени, мучаха и застрашително настъпваха към нас. Лавнаха и кучета, от което положението ни стана обезпокоително. Наложих се да изгасим фенерчетата си и мълчешком да избързаем право към осветената кула на връх Ботев.

Скоро след това бяхме далеч от „бойното поле“ на планинските говеда и към полунощ влязохме в заслон „Ботев“, претърпан от туристите тази нощ. Бяхме преживели едно изключително приключение по маршрута на нашия Планински пешеходен маратон. Но дори само за него си струваше да блъскаме краката си из камънаците нощем.

Христо Мангев

Конкурс на името на Щастливеца Централностаропланински петостих (Ком-Емине 2015)

Тъмна доба, подбалканска гара, с влака нощен БДЖ да те докара.
Да тръгнеш призори нагоре по баира, групата от Ком до Емине да гириш.
На билото да срещнеш свой приятел свестен, с „Добре се справи!”, поздрав поднебесен.
И да започнеш хората да опознаваш, с ком-еминейските герои да се запознаваш:

Събрали са се българи, канадци и холандци, сред тях и група доблестни спартанци.
Врх над хижа сред космическа спирала, олтарът - залез, планината - катедрала.
Послание, оставено в кутията да чака, да не забрави някой своята „Итака”.
Над пропастта е изгледът страхотен, но, Егелвайс, защо си тъй самотен?

На прохода със Васко чака и Иван, до буса таратор приготвил - цял казан.
В Дерменка, с покрива трибагрена, гледа строго чичко Йосиф Сталин.
Овче мляко, сладко, боровинки и какви ли още не благинки.
Разкош в Добра и животът - песен. Наздраве, група, със скилудка чесън.

От обложката на телефона се усмивва православната Магона.
Петнайсет апарата наредени, пред Начо, и четиресет лица засмени.
На Ботев следва върхов рецитал, да видим кой хорце не е играл.
Облаци събират се и притъмнява, гъждец поръсва и дъга се появява.

Не знам какво ли още ще се случи - приключението там за мен приключи.
Ако кажа „не тъжа на гара Тъжа”, в очите ще ви гледам и ще лъжа.
Оставах пак мечта голяма; замина групата, а с тях ме няма.
Но усвоил съм и това умение, вместо завист, да изпитвам възхищение.

Станислав Малешков

Из Краището¹

Снежецът пресен крие се из сенките,
под свежа пролетна зеленина,
и сякаш зимата и пролетта с любов
разделят се на Чудинската планина.

На Арамлия² групата се сбира,
където свършва нашата Родина,
оттатък границата кани Църноок³:
„Добро сте дошли на Дукал планина!”

Обхождам с поглед хоризонта чист
и, примижал под слънце ярко,
в мечта детинска правя скок
като юнака Крали Марко!

Антоний Стоев

¹ Сборно име на планинска област по границата ни със Сърбия и Македония.
² Първенец на Чудинска планина (1496, 4 м н.в.).
³ Първенец на Дукал планина (1881 м н.в.).

Обяснение в любов

Годината е 2004-а. Място на действието – Боровец. На 40 съм и вече знам, че до мен е човекът, с когото искам да остаря. Знам още, че съм готова да тръгна, но самото пътуване из Рила е повече от предизвикателство. Тази планина винаги ме е плашела. Не е като Родопите с тяхната примамваща мекота. Страхувах се от височините. Страхувах се от страха си, че няма да успея да я обикна. Врх Мусала винаги ме е респектирал. Не си и помислях, че мога да стигна до него, без да използвам лифта. Обаче тръгнах. Заради човекът до мен и неговата ключова дума „заедно”, която продължавам да дешифрирам вече 10 години. „Заедно” в планината трябваше да е всичко, за което съм мечтала. Така си мислех, докато се катерех все по-високо, колекционирайки камъчета за спомен.

Казват, покоряването на върховете те изпълвало със задоволство. Знаех само, че катеренето ме изпълва със страх дали ще ми стигнат силите до върха. Градската ми природа и нездравословният начин на живот си казваха своето. Мислех си: да стигнем веднъж до Заслона. Там срещнахме две възрастни жени. Едната беше с две патерици. Попита ни: „Още много ли има до върха?” Заговорихме се. „На 72 съм. Исках преди да умра да се кача на Мусала”. А аз си помислих „Ще се кача на върха заради човека, когото обичам с надеждата, че в годините, които ни предстоят, ще има още много такива преживявания в планината, където винаги се чувствам красива и добра – отвън и отвътре.

Елица Мартинова

Основен принцип на екотуризма:

„Вземай само снимки, оставяй само стъпки!”

- Други важни принципи, които следва да спазвате, са:
- Оказвайте минимално въздействие върху местата, които посещавате. Уважавайте мястото, на което сте и неговите особености.
 - Опознайте предварително мястото, до което ще пътувате - политическите, природните и културните му отличителни черти.
 - Направете, каквото можете, за да подобрите (дори и финансово) положението на местните хора - вашите домакини.
 - За да станете такъв турист, съвсем не е необходимо да харчите много пари. Дори напротив - можете да спестите пари.
 - Седем съвета как да станете екотурист:
 - Пътувайте с малко багаж - само най-необходимото.
 - Пестете вода. Къпете се, но си вземайте кратки душове и ползвайте една кърпа в продължение на два-три дни.
 - Пестете енергия - изключвайте светлините и електроуредите, когато не ги ползвате.
 - Ползвайте една бутилка за вода и рециклирайте отпадъците, които правите.
 - Купувайте си продукти от местни производители.
 - Винаги събирайте боклука си и го хвърляйте само на определените за това места.
 - Ако пътувате до бедна страна, направете, каквото можете, за да помогнете на местните хора. Включете се в кауза, дори това да увеличи времето на престоя ви.

ОБЯВА

ТД „Добруджанец”, гр. Генерал Тошево, обл. Добрич, ще проведе годишно отчетно събрание на 23.03.2018 г. от 18.00 ч. в залата на Клуба на инвалида – Улицата на услугите, при следния дневен ред:

- Отчет за работата на УС на ТД „Добруджанец” за 2017 г.
 - Отчет на Контролния съвет за работата на УС за 2017 г.
 - Приемане и освобождаване на членове на ТД „Добруджанец”.
 - Приемане на програма за работата на ТД през 2018 г. и бюджет за нейното осъществяване.
 - Разисквания по горните точки и вземане на решения.
 - Избор на делегат за участие в Общото събрание на БТС.
 - Разни.
- При липса на кворум от 50%+1 членове на ТД, събранието ще се проведе с 1 час по-късно на същото място.

УС на ТД „Добруджанец”,
гр. Генерал Тошево

Дървената джамия на седемте момичета

Уникалната дървена джамия, известна като Джамията на седемте момичета (Иеди къзлар джамиси), се намира в село (гара) Подкова, община Кирково. Тя е обявена за исторически паметник на ранната мюсюлманска архитектура. Джамията е действаща и е отворена почти през цялото време. В религиозния комплекс има няколко сгради, построени предимно от дърво, покрита чешма, полукопан в земята молитвен дом и отделно минаре. Зад тях се намира старо мюсюлманско гробище.

Сградата е строена между 1428 и 1438 години изцяло от дървен материал. Интересното е, че при градежа на джамията не са използвани пирони и други скрепителни материали. Гредите са съединени помежду си с улеи, които влизат един в друг. Между 2007 и 2009 години джамията е била разглобена до основи, почистена и реставрирана, след което е възстановена, като е съхранена древната строителна технология. Официално комплексът е открит на 28 септември 2014 г. след допълнителна петгодишна работа за реставриране на дървеното минаре.

Според някои историци постройката е една от т. нар. походни джамии, използвани от султаните при продължителните им военни походи.

Далеч по-интересна и вълнуваща от историческите факти е легендата за построяването и името на джамията:

В отдавна изчезналото село Рамоллар живели седем красиви девойки, сгодени за седем момъка. През Средновековието при започване на поредната продължителна война младите мъже от селото били призовани в султанската армия. Момите се надявали, че техните любими ще се завърнат живи и здрави, за да вдигнат богати и запомнящи се сватби. Но, както винаги се случва, съдбата била решила друго. След дълго очакване дошла тъжна вест, че и седмината младежи са загинали в сражения. Сломени

вали през вековете.

Смята се, че построяването е станало на 6 май, затова всяка година на този ден в двора на джамията и край нея се събират стотици вярващи от околните села.

Друга легенда разказва, че по време на една от войните в началото на XX век селото било опожарено и хората потърсили убежище в джамията. Но командирът на войската не пожелал храма и заповядал да го запалят и него. В този миг неспойно откъде се появили стаго пуйки, които започнали да гасят огъня. Изпълнявайки заповедите на командира си, войниците продължавали да палят, а пуйките не спирали да гасят. Накрая войниците разбрали, че не могат да изпълнят нарежданията, и се отказали, местните хора се спасили, а командирът онемял.

Как да стигнем готам?

Най-лесно е с автомобил, не е добре да се разчита само на междуселищния автобусен или жп транспорт. Село Подкова е на 2 км встрани от международния път за Гърция през прохода Маказа, на 10 км преди общинския център село Кирково, на 20 км след Момчилград и на 35 км от град Кърджали.

Може да изберете екзотично пътуване по известната жп линия Русе-Стара Загора-Подкова, построена в периода 1899-1901 година. Ако предпочетете този вариант, имайте предвид, че влаковете са на рядко и е необходимо да се прехвърляте на пътнически влак на жп гара Димитровград. Актуална информация потърсете на сайта на БДЖ.

Пътуването с автомобил е най-удобно. Пътят между Хасково и Кърджали е сравнително нов, поддържа се добре и е приятен за пътуване. След областния център Кърджали продължавате по открития в началото на февруари 2014 г. участък Кърджали - граничен пункт Маказа. Новоизградената 24-километрова отсечка е част от Коридор № 9 на Трансевропейската транс-

от скръб, девойките решили да не се омъжват никога, а да се отгадат на вярата. Те събрали сватбените си чеизи и ги продали. С парите девойките купили дървени трупи, с които започнали градеж на джамия. Тя била построена за една нощ, а след това момите изчезнали. Повече никой не ги видял, нито чул за тях. Изгубили се в мрака на нощта, но оставили след себе си храм и легенда, които просъществуват

портна мрежа, свързващ страните от Скандинавския полуостров с Гърция. Шосето следва руслото на река Върбица от разклона за Джебел и Момчилград. Няма как да пропуснете отклонението към село Подкова, тъй като има достатъчно крайпътни табели, указващи както посоката към селото, така и към дървената джамия.

Доц. Сандю Бешеб

Знаете ли, че...

- България е най-старата държава в Европа, която не е сменяла името си от своето създаване през 681 г.

- На територията на България са открити над 15 000 тракийски гробници, като повечето от тях все още са неизследвани.

- Златното съкровище, открито във Варненския некропол, е най-старото в света, като датира от 5000 г. пр.Хр. Освен това се смята за най-старото технологично обработено злато в Европа.

- България е третата страна в Европа с най-ценни археологически находки, открити на територията ѝ. Изпреварват я само Гърция и

Италия.

- Столицата София е единственият голям европейски град, който се намира само на 15 минути от планина. Затова и Витоша е любимо място за разходка на много софиянци.

- София съществува от преди 7000 години, което я прави един от най-старите градове в Европа.

- Българската армия никога не е губила знаме в битка.

- От 1977 г. с изстрелването на „Вояджър 1“ и „Вояджър 2“ българската народна песен „Излез е Делю хайдутин“ звучи в космоса заедно с най-великите творби на Бах и Моцарт.

- Първият компютър е съз-

даден от българин. В периода 1937-1942 г. Джон Атанасов, учен от български произход, и Клифърд Бери, американски изобретател, работят към Университета в Айова и създават първия цифров електронен компютър.

- Първият дигитален ръчен часовник също е създаден от българин. Неговото име е Петър Петров.

- Известният създател на Facebook Марк Зукърбърг има български корени: дядо му се преселил от България в САЩ през 40-те години на миналия век. Самият Зукърбърг, който е кръстен на дядо си Марко, заявява, че се гордее с българския си произход.

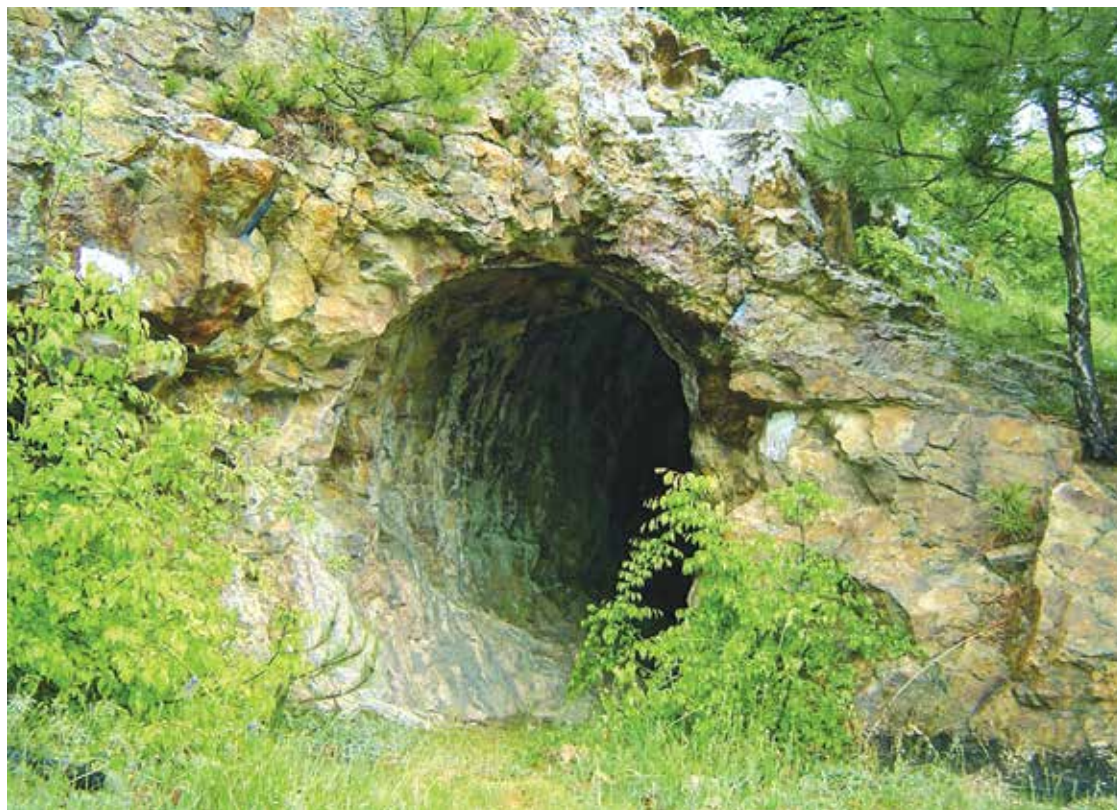
Вулкански пещери

Вулкански пещери у нас са известни само в районите с палеовулканична дейност. В Родопите се намира най-значителната по площ (над 3600 км²) област на Балканския полуостров, която е покрита с вулканогенни скални формации. През палеогена Източните Родопи са били обхванати от мощна вулканична дейност, която е протекла на дълното на плитко и топло море и отчасти на сушата. Първичните вулкански пещери, открити в България, принадлежат към три основни типа – лавови шахти, лавови каверни и подлавопадни кухни. Към втория генетичен тип се отнасят вторични вулкански пещери, образувани в лавовите скали и туфи при разрушаването им. Биват латерално-ерозионни (повечето вулкански пещери, разположени в долините на реките Арда, Върбица и Крумовица), гравитационно-ерозионни (образувани в едроблоково напукани вулкански скали, разширени от ерозионни процеси), скални мостове и арки (главно в пирокластите в долините на големите реки, като „Моста“ при с. Дрангово, „Хобота“ при Средна Арда) и антропогенни (предимно антични рудници, като „Ини-клер“ при с. Стремци). Особено интересни са контактните, вулcano-карстови пещери, образувани при отлагането на палеогенски коралови рифове върху маломощни пластове и леци сред вулканогенни отлагания. В подобни коралови рифове се намират „Маарата“ при с. Мъдреци, „Тилки-ини“ при с. Островица, „Трите пещери“ при с. Летовник и още няколко пещери в района на Кърджали.

В България са известни общо около 90 пещери с вулкански произход. Вховете им обикновено са с големи размери. Галериите в повечето случаи не се разклоняват, а дължината им е между 5 и 20 м. Само в редки случаи условията са типично пещерни – пълна тъмнина и висока влажност. Най-голямата вулканска пещера у нас,

Голямата пещера (Коджа-ин) в района на с. Бял кладенец, Хасковско, представлява подлавопадна кухня. Входът ѝ е широк 14 м и висок 5 м. Пещерата е едноетажна, има две големи полусветли зали, общата площ е 120 м², обемът е около 640 м³, дължината е 51 м. Поради малката дължина на нашите вулкански пещери микроклиматът, влажността и въздушните течения в тях са силно зависими от външната среда.

В почти всички биоспелеологично проучени пещери са установени пещерни безгръбначни – троглофили и троглоксени. В Източните Родопи е установен само един по-високоспециализиран за подземен живот във вулканските пещери вид бръмбар – хоботникът *Troglorrhynchus beroni*. Често срещани са няколко вида переруди. От април до края на септември някои източнородопски пещери се обитават от големи размножителни колонии на прилепите *Miniopterus schreibersii* (3000–5000 екз.), *Myotis blythii* и *M. myotis* (до 4000

екз.), *M. saraccinii* (до 3000 екз.) и *M. emarginatus* (до 7000 екз.). По вховете понякога гнездят птиците *Hirundo daurica*, *Phoenicurus* spp.

Най-голям брой вулкански пещери са открити в централните части на Източните Родопи. В Североизточнородопското структурно понижение са картирани 25 обекта от този тип, в Югоизточнородопското понижение – 42, а в Маджаровското понижение са известни над 10 пещери, разположени в околкратерното пространство на Маджаровския палеовулкан. Пещери с вулкански произход са открити в няколко района на Западните Родопи и в южните части на Струмската долина, особено в кратера на ранномiocенския централен палеовулкан Кожух. Надморска височина – 120–450 м.

Някои от вулканските пещери в Източните Родопи са значими подземни убежища на прилепи в България. В тях през лятото живеят до 12 000 екземпляра от три до пет вида прилепи.

Отрицателно действащи фактори. Вховете на много от вулканските пещери са заградени със зидове за отглеждане на селскостопански животни. Подът на подобни пещери е покриван с пластове животински тор, а по стените изобилстват симбиотни и копрофилни мухи (*Calliphora* spp., *Musca* spp., *Sepsis* spp. и др.) и паразити, които не са типични за пещерната среда. Непрекъснатото използване на пещерите от човека ги прави практически неизползваеми от колониални видове прилепи с цел размножаване. Безпокойството от хора от средата на май до края на юли съвпада с размножителния сезон на прилепите.

Около 12 вулкански пещери попадат в границите на защитена местност Средна Арда, 3 пещери са в защитена местност Гюргена, а 4 са в границите на защитена местност Големият сипей. Голяма част от вулканските пещери се намират в границите на защитени зони от Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000.

Животинският свят на Витоша

През изтеклото последно столетие (20 век) условията за живот в планината Витоша са се променили твърде много. Особено тези, настъпили в резултат на човешката дейност. И това се е отразило по най-лошия начин на животинския свят, който сега представлява само остатък от предишната богата фауна на планината. Така за сравнително кратко време много от най-атрактивните представители на витошката фауна са изчезнали и вече не се срещат. Основна причина за това, за съжаление, е човешката дейност: рударството, овчарството, въглищарството, ловджийството и не на последно място - туризмът. Използването на горите, пасищата и водите се е отразило много лошо върху животинския свят на Витоша. Така някои животни отгавна са изчезнали, други са на изчезване, но има и такива, които са се приспособили към влошената от човека среда. Това са най-вече насекомите, някои от по-дребните птици и малко видове бозайници.

Не е чак толкова далеч във времето, когато на Витоша са се срещали мечки. Витошката мечка е била типично

на лов, като напада и едри домашни животни.

Почти със сигурност се знае, че последните две мечки на Витоша са били убити от бистришкия ловец дядо Жинко през 1924 г. (сп. „Ловец“, бр. 1-2, 1925 г.).

Основна причина за изчезването на мечките от Витоша е промяната на природната среда. Мечката избирала за свое убежище лесковите гъсталаци, които ѝ осигурявали освен отдалеченост от шумната човешка дейност и достатъчно храна. Те обаче заедно с изсечените гори драстично намалели, което прокудило тези животни.

Отгавна е изчезнала и дивата коза от високите части на Витоша. Днес тя се среща у нас все още в Рила и Пирин. На Витоша не се срещат следи от дива коза дори и в топонимията, което ни подсказва, че тя твърде отгавна е изчезнала от планината. А топоними като „Козарника“, „Кози дол“ и „Козичевски дол“, бидейки близо до нас места, където никога не е имало диви кози, явно се отнасят за домашни кози.

Безспорно най-красивото диво животно от витошката фауна е бил рисът. Той е с дължина до един метър, стройно

да слиза до Княжево, където намираще храна в изобилие. Той не се плашеше от хората. Преди време в мразовита утрин, отивайки на работа,

собил най-добре и нищо не е в състояние да го ликвидира. Освен това се оказва, че тя е повече полезна, отколкото вредна, защото се храни и с малки гризачи и мърша. Тя обитава горите, каменните грамади, доловете и скалистите уврази до 2000 метра надморска височина. Освен споменатата вече храна лисицата се храни още със зайци, таралежи, влечуги, птици, ягоди, боровинки, шипки, диви круши и диви ябълки.

Всички сме виждали пряко изровени поляни, сякаш някой е разорал мястото с цел да го превърне в плодородна нива. Това е дело на глизани, чийто брой расте. Дивата свиня представлява сериозна популация в планината. Тя напълно се е приспособила към условията на Витоша. Чувства се в безопасност - както в лешниковите гъсталаци, така и в изкуствено залесените иглолистни гори. Размножава се твърде бързо. Стагата от диви свине се предвождат от мъжки, който при среща с хора обикновено побягва, но се случва и да нападне. Тогава сигурно убежище е да се покачим на дърво, защото дългите до 10 см глизги са твърде опасни.

За вреден хищник на Витоша се счита и дивата котка, която е почти на изчезване. Тя обитава хралупи, скални цепнатини и изоставени лисичи дупки. Храни се с мишки и птици, но понякога напада зайци и млади сърни. Тя е по-едра от домашната, с по-дълга опашка, еднaквo гeбeлa по цялата дължина. По това можем да я различим от подилялата домашна котка.

И понеже стана дума за подиляла котка, нека споменем, че през 70-те години на Витоша се подвизаваше глутница подивели кучета, които направиха много поразии, нападайки беззащитни сърни, преди да бъдат ликвидирани.

На Витоша, макар и не многобройни, се срещат златки, белки, невестулки, порове, таралежи, катерици и лалугери. Но най-разпространен е заекът. Той обитава откритите поляни, горските

окраини, храсталците. За храна му служат треви и млади издънки на храсти и дървета, гризе кората на дъбови, липови, ясенюви, брезови и гр. фиданки, особено зиме, когато друга храна липсва. Това е причината, поради която заекът се счита за вреден.

Изменената природна среда се е отразила по различен начин на птиците, които са обитавали Витоша. Едни са се приспособили към новите условия, други са се преселили на нови места, а трети са изчезнали напълно. Най-засегнати са били грабливите птици - орлите и лешоядите. Много от тях са станали жертва на безотговорно поставяни примамки с мърша и стрихнин срещу вълци и лисици.

Брадатият лешояд, чийто размах на крилата достига до 3 метра, е изчезнал от планината в края на 19 век. Той е символ на охраняваните природни обекти у нас. Клюнът му е тъмносин с черна брадичка под него. Очите са жълти. От основата на клюна над очите до тила има широка черна ивица. Крилата и опашката са черни. Мощен и красив, брадатият лешояд се издига много високо и там се рее дълго, без да маха с крилата си. Той се храни с мърша от умрели животни, мишки и лалугери.

Скалният орел също е гнездил на Витоша. За орли говори Павел Делирадев в своята книга, посветена на планината през двайсетте години на миналия век. Още тогава той отбелязва, че бързо увеличаващият се брой на туристите, посещаващи Витоша, явно не е по вкуса на величествените птици и те се преместват в други, по-рядко посещавани от хора планини.

През 1948 г. с баща ми и негови приятели, след силна лятна буря и градушка с голямата на орех, се озовахме в циркуса на Маричините езера, в Рила планина. Слънцето залазваше и бе обагряло още сериозно заснежените спусци на върховете Манчо и Маричин чал, когато по една от заснежените преспи преминаваше стаго от десетина

горско животно, хранела се е с лешници, боровинки, малини, гъби, мед от диви пчели и млади листа от някои дървета. Но похапвала и дребни бозайници, насекоми, най-много мечката обича мравки. Затова често обръща камъни и гнили дънери, за да търси под тях ларви на насекоми. В умерените ширини мечката намира храна и през зимата, поради което тя не спи много дълбок сън. Само при много сурова зима се прибира в леговището си и спи дълбоко. Когато храната в гората свърши, тя тръгва да търси храна извън нея. Мечката не напада човека, тя го избягва, но бъде ли принудена да пазу малките си, не само се брани, а атакува човека. Когато вкуси месо от едър рогат добитък или човек, мечката се настървява и започва да ходи

и силно животно, ръждиво-жълто оцветено по гърба, с черни ивици и бяло по корема. На ушите има характерни черни космени пискюлчета. Козината му е много гъста и мека.

Рисът е обитавал най-глухите места във вековните някогашни витошки гори. С котешка пъргавина се е катерил по дърветата и от високо е нападал жертвите си - сърни, дребни бозайници и птици.

Със сигурност елени на Витоша е имало много отгавна. Днес това красиво животно в естествено състояние се среща на много малко места в цяла Европа. На Витоша през петдесетте години бяха пуснати елени, внесени от другата страна. Те бързо се приспособиха и дадоха поколение. Един едър екземпляр през една особено студена зима беше свикнал

видях от трамвая въпросния елен, който хората бяха кръстили „Хулигана“, да крачи спокойно по велоалеята по посока София, в района на „Хиподрума“. По-късно Хулиганът стана жертва на влака Перник-София в района на Черния кос. Днес не можем да видим елен в София, но на Витоша се срещат екземпляри от тези красиви животни.

Вълкът на Витоша е унищожен. Следи от вълци има само във витошката топонимия. Но някога в горските гъсталаци е имало много вълци, защото е имало и много стада в планината - предпочитаната храна на този хищник. Вълкът е считан за вреден хищник и е подложен на безмилостно изстребление. Затова е на изчезване в цялата страна.

На Витоша лисицата е хищникът, който се е приспособил

Загубихме Кръстатия дъб

Плана е неголяма планина, която се простира на изток-юго-изток от Витоша. Нейните граници са: на юг долината на р. Палакария, на изток долината на р. Искър, на север долините на реките Вегена и Егуля и на запад планината граничи пак с р. Палакария и Железничката седловина, където се отделя от Витоша. Плана рязко се разграничава от Витоша - както по височина, така и по структура. В така очертаните граници планината има дължина около 20 км и ширина 15 км.

Планината се отделя от Витоша при местността Ярема и оттам започва главното хидрографско било. Тук се издигат върховете Скалата (1205 м), Стрелянска могила (1295 м), Въжарска могила, Главева могила, местността Елката. От Главева могила на юг се отделя рид към Алино с върховете Шумкова могила и Йовчова могила, а от Елката, също на юг, рид, който отива към Рельово и Райово, с върхове Речъов камък, Киселички камък и Вишино бърдо (1313 м). Източно от

в. Елката, на север, се отделя главният рид и на него се намират разделеното на махали село Плана, най-високият връх на планината Манастирце (1338 м), върховете Русалията, Егеница и накрая ридът завършва при река Искър. След Речъов камък, при местността Стрелъо, се отделя още едно било, първоначално на изток, след това върви на север с върховете Мулежова китка, Желепска китка (1222 м), Мухчел (1326 м), втори по височина. При връх Голям гарван билото се разделя на два клона. Първият продължава на север през Кралевио връх, Гогов чукар, Челина чука, дели се на два по-малки дяла, които завършват при „Златната рибка“ и язовир „Пасарел“ на р. Искър. Вторият клон продължава на североизток през върховете Гърков чукар и Синадиница и стига до хижа „Пейова бука“. От тук на северозапад се слиза до язовир „Пасарел“, на север - до село Пасарел, а на североизток - до р. Искър и стената на язовира.

Планината Плана е много подходяща за едnodневни излети. Един от тях е село Же-

лезница – Дяволският мост, който ще опиша накратко. До с. Железница се стига с автобуси на градския транспорт. Маршрутът може да се изпълни в няколко варианта: през Йовчови кошари, през Илчови кошари или през Сульови кошари. От площада се тръгва надолу по Селската река, на изток-североизток. Маршрутът преминава през минералните извори „Котлите“, след това пресича реката и след около 30 мин. стига до река Вегена. След пресичане на Вегена може да се избере маршрутът през Сульови кошари или през Илчови кошари – по долината на потока Шинявец. И при двата варианта пътеките лъкатушат предимно на изток, постепенно изкачват, излизат на открито и се събират при Пурешови кошари. Там се отварят красиви гледки към Витоша, Железница, върховете Манастирце, Русалията и др.

От Пурешовите кошари маршрутът продължава по пътя в източна посока, между ниви и пасища, на открито с хубави гледки във всички посоки. След 15 минути се стига до отклонение за

Кокалянския манастир и се тръгва на север-северозапад, по черен път, след около 20 минути се минава покрай Ловната хижа и след малко маршрутът минава покрай едно красиво дърво – хилядолетника Кръстатия дъб. Величествено клонестото дърво, познато беше още като Вековното дърво „Хан Аспарух“. Да, ама не! Дали защото имаше поверие, че в него е скрито съкровище, или нещо друго, дървото бе постепенно посечено и от него остана гол пън. Вандалска работа. Кръстатият дъб беше връстник на нашата държавка. Този дъб носеше положителна енергия на преминаващите край него.

По-нататък маршрутът преминава покрай запустелите манастирски кошари, спуска надолу и стига до Кокалянския манастир „Св. Архангел Михаил“. От манастира по пътеката се слиза пак надолу и накрая се стига до Дяволския мост, където р. Вегена се влива в р. Искър. От тук с автобус № 3 на градския транспорт се прибираме в София.

Инж. Данчо Лазов

диви кози. Изведнъж стадото, водено от едър мъжкар, побягна стремглаво към билото на циркуса. Тогава видях, че в небето над него се рееха с широко разтворени криле два орела. Те кръжаха дълго, без да размахват криле, макар че стадото бързо прехвърли билото и изчезна. Това бе първа и едновременно среща за мен с дивите кози и орлите на Рила. Тогава баща ми каза, че когато са строили хижа „Алеко“ на Витоша, все още е имало орли в планината, но диви кози там не бе срещал. Орлите на Витоша са били прогонени и от овчарите, които, стреляйки по тях, са пазели стадата си, макар че гордите птици са задигали само болни и тромави овце.

Глухарят някога се е срещал често

в планината, но е бил прокуден от браконieri и увеличаващия се брой туристи. Единствената ми среща с глухар на Витоша беше в късната есен на 1976 г. На едно дежурство на спасителна база „Тинтява“, в един мрачен предобед, решихме с моя приятел и планински спасител Марто да се разходим до „Каменното здание“. Тъкмо се измъквахме от гората над хижа „Бор“, когато в клоната на един обрулен от ветровете бял бор нещо така силно изпърха, че ни стъписа. Повдигайки глави нагоре, видяхме, че на крив клон се мъдреше огромен глухар. Замръзнахме, без да продумваме дума. Птицата, явно изненадана от нашето появяване, постоя неподвижна няколко секунди и отново шу-

мно отлетя в гъсталака на гората. Домакинят на хижа „Бор“ каза, че и той е виждал глухари наоколо, макар и не често, но фактът, че птицата е слезла толкова близо до хижата, е сигурен белег, че скоро ще завали сняг. И позна! Още в понеделник Витоша осъмна в бяла премяна.

От по-дребните птици близо една трета от общия им брой за България се срещат и на Витоша. Кръсточовката, забележителна с това, че се храни изключително със семена от иглолистни дървета, сокелицата-лешничарка, черният синигер, завирушката, кълвачът, гроздът, чинката, лещарката, яребицата, въртошийката, папунякът и др. се хранят предимно с вредни насекоми, поради кое-

то ролята им за живота на гората е твърде важна.

На Витоша се срещат и нощни грабливи птици, като бухала, горската дългоуха сова, кукумявката и горската улулица. Те се хранят с дребни гризачи, насекоми, дребни птици, влечуги и жаби. Въпреки народните поверия, нощните птици са предимно полезни.

Към животинския свят на Витоша спадат и влечугите, но на тях ще обърнем отделно внимание, тъй като част от тях представляват опасност за многобройните посетители на планината.

Инж. Иван Петров
Снимки: Данчо Лазов

Туристически маршрут в Родопите

Село Павелско – хижа „Пашалийца“ (15 км, 4 ч.) – хижа „Момчил юнак“ (7 ч.) – хижа „Преспа“ (2.15 ч.) – хижа „Свобода“ (2 ч.) – село Манастир (2.30 ч.)

Маршрутът, който предлагаме, е изцяло в Преспанския дял на Родопите. Той е мощен планински масив в източната част на Западните Родопи и е част от огромното Перелишко-Преспанско хидрографско било, което дели водосборните басейни на Марица и Арда. Започва от седловината Рожан (1430 м) и с обща посока югозапад-североизток достига седловината Китката (735 м), през която минава границата между Западните и Източните Родопи. Преспанският дял се простира между долините на реките Чепеларска (на запад), Марица (на север), Арда (на юг) и Боровица (на изток). В тези си граници обхваща около 2500 кв. км. От главното му било се отделят много странични ридове на север и юг. Най-значителният от тях е Радюва планина, по чието било минава част от предлагания маршрут, с най-висок връх Тузлата (Солището) – 1891 м.

Началният пункт, от който започва маршрутът, е село Павелско, община Чепеларе, което отстои на 40 км южно от Асеновград.

От село Павелско към хижа „Пашалийца“ води

чука. Той се заобикаля от запад, следват леки изкачвания и спускания по пътя и се достига връх Дръндевица, който също се заобикаля от запад. Продължава се сред борови гори и след около един час се достига билна поляна с чешма – местността Гажевия къшк (3.30 ч.). Преминва се през седловина между върховете Малко Солище (1891 м). Маркировката следва очертанията на пътя и след 30 минути се достига откритата поляна Старата мандра. От нея се леко изкачване се траверсира връх Студенец и се излиза на обширни поляни. По-нататък преминава край параклис и се достига чешма. Тук има важно туристическо кръстовище (1 час до хижа „Момчил юнак“) – на запад-югозапад води

пътека за Пампорово, на юг – за село Момчиловци, а на изток – за хижа „Момчил юнак“. От този разклон посоката рязко се сменя в източна – за хижа „Момчил юнак“ през хижа „Преспа“ до хижа „Свобода“, а маршрутът следва трасето на европейския туристически маршрут „Е-8“ (червена лентова и стълбова маркировка). След 300 метра се достига връх Момина вода. Слиза се на изток до седловината Момина поляна. Вляво, на север, е пътят за град Лъки, на юг – за село Момчиловци, на изток – за хижа „Момчил юнак“, а на запад – за седловина Рожан. Поема се право на изток по пътя, северно от връх Св. Дух. Минава се през седловината Овчарско гробище и след 10 минути се стига до хижа „Момчил юнак“ (1670 м н.в., 18 легла, вътрешни то-

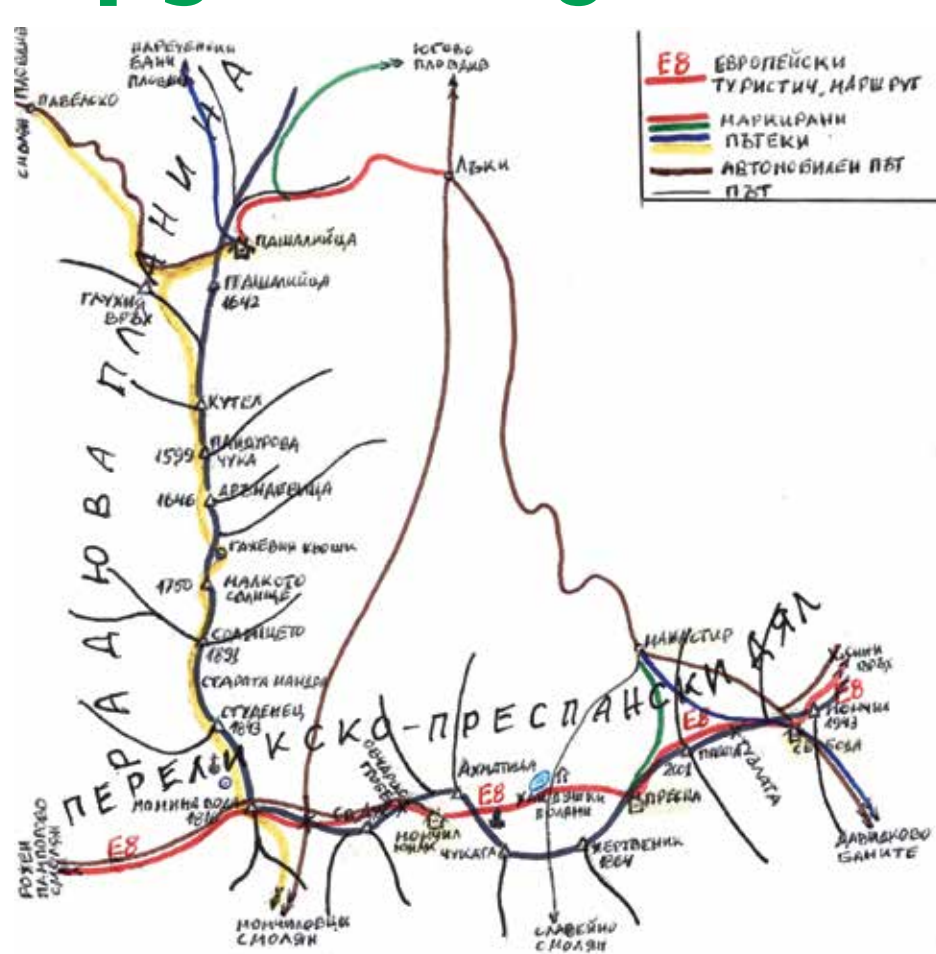
Хижа „Момчил юнак“

Хижа „Пашалийца“

алетни и бани, отопление на ток и твърдо гориво, туристическа столова и кухня).

За хижа „Преспа“ се тръгва в източна посока, след 30 минути се достига паметникът на връх Чука, а от него след още 30 минути се излиза на централната част на курортната местност Хайдушки поляни (1 час). През нея минава камionen път, свързващ село Манастир (7 км) на север със село Славеино (15 км) на юг. От центъра на Хайдушки поляни трасето

Хижа „Преспа“

на „Е-8“ се изкачва в източна посока край параклиса „Св. Богородица“ и

много вили и за 30 минути неусетно достига билото. Пътеката извира през гъста излоистна гора, минава край чешма, излиза на билна просека на далекотрото, прехвърля билото и достига хижа „Преспа“ (1800 м н.в., 52 легла, етажни тоалетни и бани, отопление на твърдо гориво, туристическа кухня и столова).

За хижа „Свобода“ се тръгва на североизток по пътеката, която извежда на билото (30 минути). Продължава се по пътя, който обикаля от север връх Преспа (2001 м) по запазен на местна калдъръм на древнеримски път. Достига се седловинната поляна Тузлата (1.30 ч.). Оттук вляво (на северозапад) се отделя маркирана пътека за село Манастир. Поема се нагоре край телефонни стълбове, достига се билото и се завива на изток по пътеката за хижа „Свобода“. Минава се край

чешма, а над нея на седловина в западното подножие на връх Момчил е хижа „Свобода“ (1820 м н.в., 30 места, външни тоалетни, отопление на твърдо гориво, туристическа столова и кухня).

За село Манастир се слиза обратно по описания път до седловинната поляна Тузлата (30 минути). Тук се изоставя маркираната пътека за хижа „Преспа“ и се тръгва вдясно на североизток по маркировката за село Манастир. Тя следи коларски път, който след около 1 час (общо 1.30 ч.) достига параклиса „Св. Илия“. Продължава се по криволичеща пътека, която слиза стръмно по ската, а след него се влиза в източния край на село Манастир. То е свързано с 20-метров асфалтов път с гр. Лъки.

асфалтово шосе (15 км). Пряката маркирана пътека в общи линии следи шосето, като го пресича само на завоите. По нея се излиза на билото и от него – на пътя за хижа „Пашалийца“ (1600 м н.в., 73 места, етажни тоалетни и бани, локално отопление, туристическа столова и кухня, бюфет) – 4 ч.

За хижа „Момчил юнак“ се тръгва по шосето, западно от връх Пашалийца. Напуска се шосето, поема се нагоре по пътеката, която излиза в източното подножие на Глухия връх. След него се тръгва на юг по билото на Радюва планина, достига се карстова падина, покрита с рядка борова гора и ливади. След нея се подсича връх Кутел от запад и се спуска на седловината пред връх Пандурова

Хижа „Свобода“

Легенди и сакралност в Кюстендилския край

Всеки запален български турист знае за многообразието от местата за посещение из България. През този януарски уикенд посетихме няколко от бисерите на Кюстендилския край, недалече от китното село Смоличано. Там се намира красивият петнайсетметров водопад „Света Ана“, известен още като Смоличански водопад/и. Само на стотина метра от него е и християнският храм „Света Ана“, а пътеката, която ги свързва, е равна и прохладно сенчеста за летните месеци. Идеята за посещението беше отчасти и фотолюбителска за заснемане на замръзнал водопад, но

лиса. Другото захранва с чудотворните си целебни води дванадесетте чучура на изкусно изработена чешма от 1966 г. Сакралност е обвила тази чешма - броят на чучурите отговаря на броя на апостолите - дванадесет! Аязмо идва от гръцката дума „осветен“. Това е водоизточник, който се намира в близост до свещен за християните

Кадин мост

ги наричат Смоличански водопад.

Под цялата тази прелесть са разположени двете действащи пещери, които природата продължава да ги твори и днес - „Приказна“ и „Света Ана“. Формата на входовете им се сменя всяка година под въздействието на разтворения във водата калциев карбонат, образуващ и бигрова скала. Наслажденията допринасят за разнообразието от форми на входовете им. Само на десетина метра тази природна картина завършва с шума на бързата река Елешница.

В местността, където е била построена църквата, е имало древно тракийско светилище. Знае се, че манастирът е бил изгорен при султан Мехмед IV (1648-1687), което свидетелства, че е от старо време. От цялата Източна Македония са идвали за лечебните води на аязмото и да излекуват различни очни заболявания. През годините, в четвъртъка преди големия български празник Гергьовден, се е правело голям събор на празника „Билето“. В днешно време манастирският храм „Св. Йоаким и Ана“ е съграден върху основите на по-стара обител през 1888 г. Живописецът Георги Поп-

обвинила хубава Яна за убийството. Едва тогава бащините чувства надделели над братовите и Яна била погубена и разхвърляна на четири страни. Очите ѝ са се превърнали на двата извора с целебна вода, а косите ѝ са падащите от 15 метра водни струи.

При обилно снеготопене и след гръжд водите на двата карстови извора захранват шестнадесет звучни един до друг водопади. Височината им е различна - между 12-15 метра. Затова и някои

Пещерите

вероятно януари ще отсътпи тази легена гледка за Малък Сечко. Немалко снимки из интернет пространството показват през зимата, когато водата е замръзнала и образува причудливи ледени форми, като така прави гледката величествена. Така че имаме повод отново да се върнем на това възшебно място. Неусетно минава времето да се наслаждаваме на водната струя, която се изсипва от варовиков скален ръб към коритото на реката, без да докосва отвесните скали. Именно това го прави запомнящ! Мястото е красиво и лесно достъпно по всяко време на годината. От столицата в посока Благоевград се прави отбивка към Кюстендил и се продължава към село Невестино, а оттам - към селата Ваксево, през Четирци и Друмахор. Като се стигне Ваксево, се поема към село Смоличано. Пътуването е около час и половина.

Освен наслаждата, която се изпитва от красотата на водопада, си заслужава и посещението на един свят храм. Намира се в Хаджийската махала на село Смоличано, в местността Манастиро. Прославен е с аязмото си. Всъщност те са две - малко и голямо, като малкото е вградено в парак-

Смоличански водопад

обект - храм или манастир. Може да бъде чешма, басейн и гр.

Една от легендите разказва, че на това място е свършил по жесток начин житейският път на девойката Ана (Яна). Момчето било обичано от деветимата си братя, но Павлевица, най-голямата снаха, от завист приписала на зълва си Яна едни от най-страшните за времето обвинения - изпуснала да изтекат девет бъчви с вино и десе-та с люта ракия. Влязла в яхъра и убила девет коня. Братовата обич била огромна към единствената им сестра и останала непреклонна. Злобата на лошата Павлевица стигнала дотам, че посегнала на собственото си мъжко чедо и отново

Църква и чучурите на чешмата

алексиев (1851-1919) от пернишкото село Дебели лаг е изпълнил стенописите. Правели са се изследвания и сондажи и е открито, че съществува по-долен пласт живопис. Иконостасът на храма е с ценна декоративна украса и е от типа двуредов. Недалеч от аязмото има три грамадни орехови дървета, над 20 м високи, както и един вековен цер, чиято обиколка около основата му е 420 см.

Други забележителности в района, свързани с археологията, са руини от късноантичен крепостен зид, нахоящ се около километър под Бачковската махала, на левия бряг на река Елешница. Останки от античен некропол има в местността Побиев камък, а на късноантична гробница - в местността Димков воденици. Внимание заслужава и мраморната чешма в Ценовска махала.

Малкото село Смоличано има 18 махали, някои от тях вече безлюдни. През него минава река Елешница - най-голямата река на Осоговска планина, която извира от първенеца ѝ Руен. Край село Четирци се влива в река Струма. Село Смоличано е част от община Невестино и е скътано в югоизточните склонове на Осоговска планина на 632 м н.в., в областта Пиянец. От столицата ни отстои на 100 км югозападно, а от Кюстендил - на 28 км югоизточно. Среца се в турски регистър от 1605 г. като Исмилчие. От запазено предание се знае, че в миналото е имало голям пожар в близката борова гора, като изтекла много смола. Нарекли селото Смолица, а жителите - смоличани. Съществува и друго предание, обвързано с произхода за името на селото: имало е стара каменно-въглена мина в дола Свинарнико. Местните назовавали въглищата смолнати камъни.

С интерес възрастните жители разказват и за други сакрални, обвити в легенди места. Наблизо, до село Страдалово, в южните склонове на Осоговска планина, е местността Пропаст. Там е праисторическо скално светилище на пеоните с два дълбоки понора. При следващото ни посещение в района ще се насладим и на други подобни тайнства из Кюстендилския край.

Кратка почивка на цен-

търа на село Невестино ни разкрива най-красивия обект в района - Кадин мост. Древен надпис върху плоча известява, че е строен през 1469 г. от Ишак паша, служил като везир при султан Мехмед II. С трогателна легенда е свързано изграждането и строежът на моста. Дълго време трима братя майстори не могли да издигнат моста, защото реката все го събаряла. Смутени и притеснени, че ще посрамят своята майсторска чест, решили да дадат скъпа жертва - да принесат за враждане онази съпруга, която първа донесе закуска на своя мъж. Подарила най-младата, Струма невяста, жена на майстор Манол. Тя носела на една та си ръка първата си рожба, а в другата - яденето. Тежък е бил моментът, в който я зазидали в основите на средния свод на моста. Накърмила за последно детето си и издъхнала. Хората и днес приказват, че когато реката придоиде, се чувал писъкът на злочестата майка. Съществува и друга легенда, която ни разказва, че мостът е бил построен по заповед на местния кадия (от турски „съдия“), откъдето дошло и името. Трета легенда гласи, че мостът е дар, построен от султана. На това място са се срещнали султанът и сватбари, които не са се уплашили, а булката се поклонила три пъти. Впечатлен от безстрашието и уважението ѝ, попитал какъв дар иска и се досетил от отговора ѝ: „че много трудно преминавали реката“. Султанът знаел какво е било нужно да построи. Наречен е първоначално „Невестин мост“, а на турски звучи „Кадън кюприси“.

Петте свода на Кадин мост придават изящество за фотолюбителите и през деня, и през нощта - всичките сезони. Широк пет и дълъг сто метра, мостът е изграден от големи дялани гранитни блокове. Архитектурата му е смесица между антични, средновековни и ренесансови форми. Непосредствено до него е изграден тих и спокоен парк с изградена напред в реката платформа, за да се любва туристът на прекрасната гледка, която се разкрива.

Руси Стойчев,
ТД „Орловец“,
гр. Карнобат

Урвичката крепост край София

Урвичката крепост в народната памет е свързана с името на цар Ясен и цар Иван Шишман. Паусий в „История славянобългарска“ пише, че цар Иван Шишман, като не могъл да се задържи нито в Търново, нито в Загорнето, нито в Стара планина, дошъл в София и се настанил в крепостта Урвич. Тук преживял с велможите и войските си седем години, докато най-после турците успели да го прогонят...

Урвичката крепост е била много силно укрепена, следи от нея се откриват и досега около 21-ия км по пътя София – Самоков. Населението от цялата околност е строило каменната крепост над стръмната урва. Турците били удивени от храбростта на защитниците ѝ и гирели път как да завладеят тая твърдина. Нейното превземане откривало път към София, затова султанът бързал и често припорвал пашата. Като не могли чрез бой и победа, решили с хитрост да опитат или чрез предателство.

Една жена от село Бистрица пасла стадото си и с гордост поглеждала към Урвичката крепост - сама работила дълго време на укрепителната стена и знаела тайната врата, през която нощно време слизали към Искъра да наляят вода и да я занесат на смелите бранители на крепостта. Всички строители се кели да не издават тайната врата, дори и на страшни мъки да ги подложат.

Жената гържала в ръцете си невръстно дете, което заплакало. Тъкмо тогава пашата обикалял тия места и оглеждал твърдата крепост, що му задавала толкова грижи и ядове. По рева на детето той открил овчарката. Поздравил я той с добър ден, а тя му отвърнала с дал Бог добро. После пашата рекъл:

- Не бой се, булка, нищо лошо няма да ти сторя, ако ми кажеш истината - ти помага ли, когато поправяхте стените на Урвич?

- Па помагах, целият народ помага и работи там.

- Посочи ми тогава вратата, през която слизат нощта за вода на Искъра.

Стреснала се жената. Тръпки я побиха при мисълта да престъпи клетвата, която дала - да запази в тайна вратата към Искъра.

- Ако не ми кажеш, ще те блъсна заедно с детето ти в пропастта - заплашил я пашата.

- Не знам, аго, не мога да кажа, клепа съм се да пазя тайна - проплакала жената.

- Не знаеш, не искаш, клепа си се! - извикал свирепо пашата и започнал на войниците си да я хвърлят в пропастта.

- Стойте! Ще кажа, бог да ме убие - извикала жената и посочила витата скала. - Ей оттам...

Пашата наредил да пуснат жената и се спуснал надолу по сипея, а след него и войниците му.

Ведена, така се казвала овчарката, останала горе при стадото си, притискала детето до гърдите си и се молела Богу да прости греха,

който сторила заради детето си. Цяла нощ не мигнала, а сутринта чула страшни писъци и олелия откъм крепостта.

Войските на българския цар, защитниците на крепостта, доловили навреме предателството и успели да се измъкнат през нощта из обсадата. По стръмната пътека за манастира „Архангел Михаил“ забегнали към Самоков и Доспейското кале, което и досега се знае като „Шишмановото кале“, а върхът - Шишманица, където според легендата там загинал Иван Шишман. А турците превзели и разбили Урвичката крепост - останали само руините.

Предателката Ведена се вкаменила с детето си над самия бряг на реката, която оттогава нарекли Ведена река.

В село Бистрица, което днес

е квартал на София, и досега разказват за предателството на някогашната им съелянка Ведена. Според техния спомен, когато Ведена предала калето, цар Шишман и войниците му усетили, че ще се случи нещо лошо - от няколко дни турците били спрели на тиска. Съгледвачите на царя, които обикаляли из полето да узнаят силите на нападателите и намеренията им, видели пашата да разговаря с овчарката и тя с ръка да сочи към крепостта. Разбрали предателството и побързали да се вмъкнат по тайния път в Урвич, та донесли видяното на царя. Той повикал болярите си и им рекъл:

- Не ще можем повече да държим Урвичката крепост, защото е предадена на турците тайната врата към Искъра. Ако я залостим, ще удържим крепостта още някой и друг ден, но ще измрем за вода. Трябва да бягаме и да се спасяваме, да спасим и войниците. Затова тайно ще се измъкнем в тъмното, ще се изтеглим към Самоков и там ще дадем силен отпор на турците.

накъде - никой не знае. По тия места повече боеве не са се водили. Може турците да са ги настигнали някъде из планината и там да са посекли царя, да са разбили цялата царска войска и да са завладели България.

Урвичката крепост е била свързана с другата витопашката крепост - „Батил“, над село Бояна, с един хубав за времето си път.

Една от версиите за името на крепостта е, че то идва от името Бойко (Ботко, Батил). Според друга хипотеза името Батил вероятно произхожда от женското име Пати. Трета версия е, че името Батил (Ботко) е възможно да е почетно прозвище подобно на Батбаян, Баторгана и т.н. за по-голям, по-старши, предводител, произхождащо от прабългарското „бат“ (дн. бълг. „бати“, „батко“, „батьо“; тюрк. „бай“, „бей“; рус. и укр. „батько“ - бащица) на местния болярин Боян (Баян).

Местността Батил и махала Батковци има в землището на софийското село Драговищица при Костинброд, от другата страна на София. Каква връзка е съществувала между Бояна и Драговищица, та и в двете селища да има местности с еднакво и рядко срещано неславянско име, е трудно да се установи, но може да се предположи, че тук са живели богомили, принадлежащи към Драговишката църква. Досега Драговищица не е била обект на системни исторически проучвания и това съвпадение също е малко познато и неизследвано. Явно обаче името Батил е озадачавало

и озадачава мнозина учени. Можем само да предположим, че този Батил (Бойко, Ботко) вероятно така е впечатлил хората в онази епоха, та и в двете селища е обезсмъртено името му. Интересно е, че връзка между двете села се открива и в популярната в тукашните села легенда, с които боянчани и драговищенци обясняват произхода на имената на селищата си.

Преди много, много векове днешното Софийско поле било дълбоко езеро. На неговия южен бряг, в областта на нашата столица, управлявал богат, силен, но и строг владетел. Той имал три дъщери - Яна, Бояна и Драга. Когато дъщерите му поотраснали, владетелят решил да раздели между тях своите владения по бреговете на езерото. На Яна дал земя на източния бряг - там сега е село Яна. Бояна останала в крепостта на баща си - днешният квартал Бояна на столицата. Третата дъщеря Драга, заради грешната ѝ любов към един от слугите на владетеля, била изпратена на северния бряг, в земите на днешна Драговищица. Дали от срам заради извършения грях, дали защото имала особен характер, но тя не общувала с местните хора, а живеела усамотено извън селото в землището на намиращия се наблизо манастир. Хората се плашели от нея и взели да ѝ викат Драга - вешницата. След време започнали да наричат с нейното име селото, до което тя се заселила, село Драговищица.

Боянчани разказват същата легенда и обясняват името на своето село с името на третата - любимата дъщеря на владетеля - Бояна, която останала в крепостта на баща си. От манастира, до който се заселила Драга, днес са останали само името на местността и развалините на някогашна скромна черква. Същата легенда, но без историята за странностите на Драга, имат и драгалевчани, като я посочват за основател на тяхното село, а бистричани я разказват като тях, но името на дъщерята основала стария манастир и тяхното село, известно също от времето на Второто българско царство, е не Драга, а Бистра.

Вкаменената Ведена с дете на гърдите

№ 47 Б Бачковски манастир

Носител на награда на BTC за 2017 г.

Бачковският манастир е вторият по големина манастир в България и един от 3-те ставропигиални (другите два са Рилският и Троянският). Основан е през 1083 г. от грузинеца Григорий Бакуриани, който е бил доместник на западните войски на византийския император Алексий I Комнин. В началото манастирът се развива като център на грузинското монашество и запазва грузинския си характер чак до края на 12 век.

От 13 век нататък Бачков-

ОБЯВА

УС на ТД „Калабак“ - гр. Петрич, на основание чл. 26, ал. 1 от ЗЮЛНЦ и решение от протокол № 1 от 30.01.2018 г. на УС на дружеството, свиква Общо отчетно-изборно събрание на 23.03.2018 г. от 18.00 часа в столовата на хижа „Беласица“ при следния

ДНЕВЕН РЕД

1. Отчет на дейността на дружеството за 2017 г.
2. Отчет за финансовия резултат от стопанската и стопанската дейност за 2017 г.
3. Приемане на проекто-бюджет за 2018 г.
4. Избор на управителен съвет на ТД „Калабак“.
5. Избиране на делегат за Общото събрание на BTC.
6. Разни.

От Управителния съвет на ТД „Калабак“, гр. Петрич

ският манастир е в границите ту на Византия, ту на България. През 1344 г. по време на гражданската война във Византия Станимашката област заедно с манастира е отстъпена на българския цар Иван Александър от Анна Савойска срещу борбата му против Йоан Кантакюзин. Българският владетел обновява манастира и става негов ктитор. Манастирът остава в границите на българската държава до 1364 г., когато турците го завладяват. След падането на Търновското царство през 1393 г. там е заточен Патриарх Евтимий, чиито мощи остават в обителта до 19 век.

В края на 16 и началото на 17 век Бачковският манастир е обновен и тогава са построени южното крило и сегашната манастирска църква „Св. Богородица“. Със средствата на братя Чолакови през 30-те и 40-те години на 19 век започва ново разширение на манастира, като са построени сградите в южния двор и църквата

„Св. Никола“, чиито стенописи са дело на изтъкнатия български живописец Захари Зограф.

През 16 и 17 век в Бачковския манастир били създадени множество уникални творби на приложното изкуство. Това са сребърната об-

кова на Евангелие от 1556 г., обков на Евангелие от 1636 г., Дискос от 1674 г., сребърна дарохранителница от 1637 година.

През 19 век Бачковският манастир се явява най-важният духовен център в областта, а от 1894 г. минава и

под ведомството на Българската екзархия. Тук са погребани екзарх Стефан, първият признат предстоятел на възстановената самостоятелна Българска православна църква, и патриарх Кирил - първият български патриарх след св. Евтимий Търновски.

Петер Хабелер

В 12 часа на 8 май 1978 година двама души триумфират на Покрива на света Еверест (8848 м). За първи път човешки крак стъпва на тази космическа височина, без да ползва жителната сила на допълнителен кислород. Това са Райнхолд Меснер и Петер Хабелер. За първия е писано и говорено много. По-малко е било вниманието на журналистите обаче към втория, който неотдавна бе гост на България като участник в 17-ото издание на „Банско филм фест“. Поради това следващите редове са за тази легенда не само в европейския, но и в световния алпинизъм.

КОЙ Е ПЕТЕР ХАБЕЛЕР?

Роден е на 22 юли 1942 г. в Майргофен, в долината Цилертал на област Тирол, или казано по-точно, в сърцето на Алпите. Раснало заобиколено от множество високи и красиви върхо-

той работи не само в Алпите, но и в САЩ. Там Хабелер се сприятелява с един отличен катерач – англичанина Дъг Скот, станал впоследствие легенда в световния алпинизъм с изкачването на Еверест на 24 септември по Югозападна стена. Там двамата осъществяват множество изкачвания в Скалистите планини, между които и прочутият маршрут „Салате“ на 1200-метровата стена Ел Капитен. Това ги прави и първите европейци, постигнали победа над стената, наречена сполучливо „Еверест за катерачите“. За това забележително изкачване и за партньора си Хабелер е запазил отлични впечатления. „Това бяха пет отлични дни“ – ще запише той в дневника си.

През 1969 г. той се среща с феноменалния Райнхолд Меснер. Дватамата си допадат както в техническите, така и във физическите си

ци. Изкачват го само за три дни в алпийски стил – без предварително изграждане на междинни лагери, без кислород и без ползване на шерпи. С това те поставят началото на нов етап в развитието на хималаизма.

Връх на съвместните им изкачвания обаче е световният първенец Еверест. От 1953 г., когато връхът бе изкачен за първи път от Едмънд Хилари и Тензинг Норкей, към 1978 г., връхът вече бе изкачен от 62-ма алпинисти. Дватамата отлични алпинисти считат, че едно нормално изкачване на този връх ще остане като едно от многото постижения и те замислят покоряването му да осъществят без ползване на кислородни апарати. Първоначалното им намерение е това да стане както и на Хидън пик, или без да са в рамките на дадена експедиция. Разликата от 780 метра в полза на Еверест обаче ги кара

Легендарният алпинист Петер Хабелер

Фу, от тяхната експедиция, достигат успешно връха. Това обаче не ги отчайва и на 6 май двамата предприемат решителния щурм. От 6600 м сами, без шерпи, носят багажа си, в това число и две кислородни бутилки. На 8 май в 6 часа сутринта Меснер и Хабелер тръгват от Южното седло (7985 м), прието като най-високото планинско седло в света. Нагоре в отлично темпо само за 6 часа и двамата стъпват на покрива на света. „Полуизправени, пълзящи, но обезумели от радост, достигнахме най-високата точка на върха и веднага поехме обратно, защото се страхувахме от поражения в мозъка“, ще каже след това Меснер. При слизането от върха Хабелер преодолява разстоянието от Южното седло (7985 м) до базовия лагер (5350 м) само за един час, което за времето си е най-бързото в историята на епопеята „Еверест“.

За съжаление фактът, че двамата са носили кислородни бутилки, които не са ползвали, стават причина впоследствие за редица обвинения към тях, най-вече от страна на ръководителя на експедицията Херлигкофер. Уговорката обаче е на място те да вземат участие само в аклиматизационните преходи и изграждането на междинни лагери. Във финалния щурм двамата ще се движат в изработената от тях тактика. Така между 25 април и 8 май Меснер и Хабелер правят два неуспешни опита. Първият завършва без успех поради влошаване на времето, а вторият – поради изчерпване на силите им. Междувременно на 3 май трима австрийци – Бергман, Наурц и Шауер, и един шерп – Анг

наменванията на журналистите, че все пак Хабелер е в „Сянката на Меснер“, още на летището във Виена Петер Хабелер обяви, че това ще бъде последният му осемхилядник. Противно на него, Меснер съобщи, че още в следващия есенен период ще тръгне сам за второ изкачване на Нанга Парбат по нов маршрут. И това той прави на 9 август много успешно.

И Хабелер не удържа на обещанието си, защото на 12 юли 1985 г., заедно с Михаил Дахер, стъпва на Нанга Парбат, на 26 май е на Чо Ойю и на 6 юни 1988 г. на Кангченгзънга, и то сам, защото от границите на 7800 м партньорът му се отказва. Така в актива си Хабелер събира пет осемхилядника и с това приключва хималайските си подвизи.

Петер Хабелер напуска Хималаите, но не скъсва с планината. Заема се много активно със скиите, като в родния си град открива ски училище „Мюант Еверест“, което след това преоткрива на сина си Крис, а той продължава с най-приятното си занимание на планински водач. Хабелер води клиенти по Алпите, Андите, Килиманджаро. Не успява на примамливите върхове на Хималаите и през 2001 г. отново застава с трима клиенти в подножието на Еверест. Този път атмосферните условия не му позволяват да повтори големия си успех, дори и с кислород.

Оценявайки по достойнство дейността на Хабелер не само като практикуващ алпинист, но и като преподавател и издател на редица книги, федералното правителство на Австрия

през есента на 1999 г. го удостошава с почетната титла „професор“.

Хабелер написва и няколко книги: „От планините на света към върховете“, „Самотната победа“, „Най-добрите ски маршрути в Тирол“, както и автобиографичната му книга „Целта е върхът“, презентацията на която бе и поводът му в края на ноември 2017 г. той да посети Банско филм фест за втори път след 2013 г. Книгите му са издадени в САЩ, Канада, Англия, Германия, Швейцария, Италия, Полша, Чехия, Иран, България, където на 26 ноември представи последната си книга „Целта е върхът“ при изключителен успех.

И днес, когато Петер Хабелер е на 75 години, все още активно се занимава с любимата си професия на планински водач. Все така елегантно катери върховете, защото миналата година (6 април), заедно с близо 50 години по-младия си партньор Давид Лама, с когото се разбират отлично, изкачва легендарната Северна стена на Айгер по класическия маршрут на Хекмайр. Тук ми се ще да спомена за още един голям алпинист и най-вече ръководител в областта на алпинизма Жан Жук, ръководил дълги години като президент Международния съюз на алпийските организации УИАА, изкачил Северната стена на Матерхорн на 70-годишна възраст. Жук стоически устоя на трудностите при самото изкачване, но на слизане не издържа на напора на разразилата се свирепа буря и загива, отдавайки на алпинизма и последните часове от живота си.

Доц. Сангю Бешев

Петер Хабелер дава автограф на българската алпинистка Таня Кавалджиева

ве, малкото 6-годишно дете не остава безразлично към заобикалящата го обстановка и твърде рано свързва живота си с планините и техните върхове. Едва дочакал по-зряла възраст, той много активно започва да се занимава с алпинизъм под надзора на инструктори и специалисти в тази област. Израства бързо като всестранен катерач с подчертани технически и физически качества. Практикува еднакво добре зимни и летни изкачвания. Скоро събира в актива си много изкачвания на известни и трудни върхове, а такива в Алпите, за щастие, има в изобилие. Изявява се и като добър и много активен скиор – ски състезател и ски учител.

Особено го влече професията на планински водач (аид). Като такъв

възможности и в продължение на десетина години правят чудеса. За кратко време преминават петте най-трудни и популярни стени в Алпите. Само за 4 часа се справят със Северната стена на Матерхорн. Осъществяват и най-бързото изкачване на „Стената на смъртта“ Айгер, само за 10 часа. Неколкократно преминават и по откритите на Гранд Жорас, Пти Дрю, Пиц Багиле и Чима Гранде. Прескачат и до Андите, за да изкачат ледената стена на връх Йеропах (6121 м).

През 1975 г. се прехвърлят в Хималаите и Каракорум с намерение да пренесат и там тактиката, която се използва в Алпите и над осемхилядните върхове. Спират се на Хидън пик (8068 м), който се води към тъй наречените „ниски“ осемхилядни-

да преоценят шансовете си за успех и поради това през 1978 г. се включват в съвместната германо-австрийска експедиция под ръководството на утвърдения вече организатор на подобни експедиции Карл-Мария Херлигкофер.

Уговорката обаче е на място те да вземат участие само в аклиматизационните преходи и изграждането на междинни лагери. Във финалния щурм двамата ще се движат в изработената от тях тактика. Така между 25 април и 8 май Меснер и Хабелер правят два неуспешни опита. Първият завършва без успех поради влошаване на времето, а вторият – поради изчерпване на силите им. Междувременно на 3 май трима австрийци – Бергман, Наурц и Шауер, и един шерп – Анг

75-годишен юбилей, без юбиляря

За алпиниста на 20-ото столетие

Продължение от стр. 1

Трудно и непосилно е да се осмисли този факт, но Христото го няма. На 24 февруари заедно с него трябваше да направим равностметка на изминатия път, така както правят всички хора, достигнали своя 75-годишен юбилей. Правим тази равностметка и сега, но уви, сами – без него.

Роден и израснал в подножието на Балкана – в Карлово, още като ученик Христо така се пристрастява към алпинизма, че той става смисъл и съдържание на неговия живот. В Рила, Пирин и Стара планина той катереше с еднаква страст. Търсеше най-трудните и логични алпийски маршрути. Прокара над 30 нови пътя към върховете, и то от най-висока категория на трудност. Сменяше партньорите си често – проф. Георги Атанасов, Атанас Кованджиев, Трифон Джамбазов, Благой Дживджанов, Асен Велев, Пламен Гурзовски. Винаги обаче търсеше най-прекия път от основата на стената до самия връх, или тъй наречените „Диретисими“. Стана инициатор и на зимните премиерни изкачвания.

С изявите си в Кавказ и Алпите той накарал и най-строгите съдници да заговорят с уважение за българския алпинизъм. Ушба,

Шхелда, Гранд Жорас, Матерхорн и Пти Дрю са върховете, пред които се прекланят всички алпинисти, а за Христото просто бяха етап от подготовката му към най-високите върхове в света. И най-важното – пред имената на всичките споменати върхове можем да поставим първо „българско“. Каква завидна спортна кариера! Каква колекция от върхове! Първи българин на осемхилядник (Ахоце – 30 април 1981 г.). Първи българин на първия връх на планетата Еверест (20 април – 1984 г.). И пак солови изкачвания.

В Хиндукуш, Памир и Хималаите Христо показва истинските си възможности. За кратко време премина по няколко пъти всичките седемхилядници на Памир – 5 пъти на пик Ленин (Авицена), 4 пъти на пик Корженевска, 2 пъти на пик Комунизм (Исмаил Самани) и 1 път на връх Ношак в Афганистан. Събра в актива си 12 изкачвания на върхове над 7-те хиляди метра и по този показател той все още е ненадминат от нито един български алпинист, въпреки че вече 34 години го няма. Едва преди 8 години един друг достоен българин – Динко Томов от Сливен, успя да изравни рекорда му, осъществявайки дванадесетото си изкачване на седемхиляден връх, като стъпи на вр. Мустаг Ата (7546 м) в Ки-

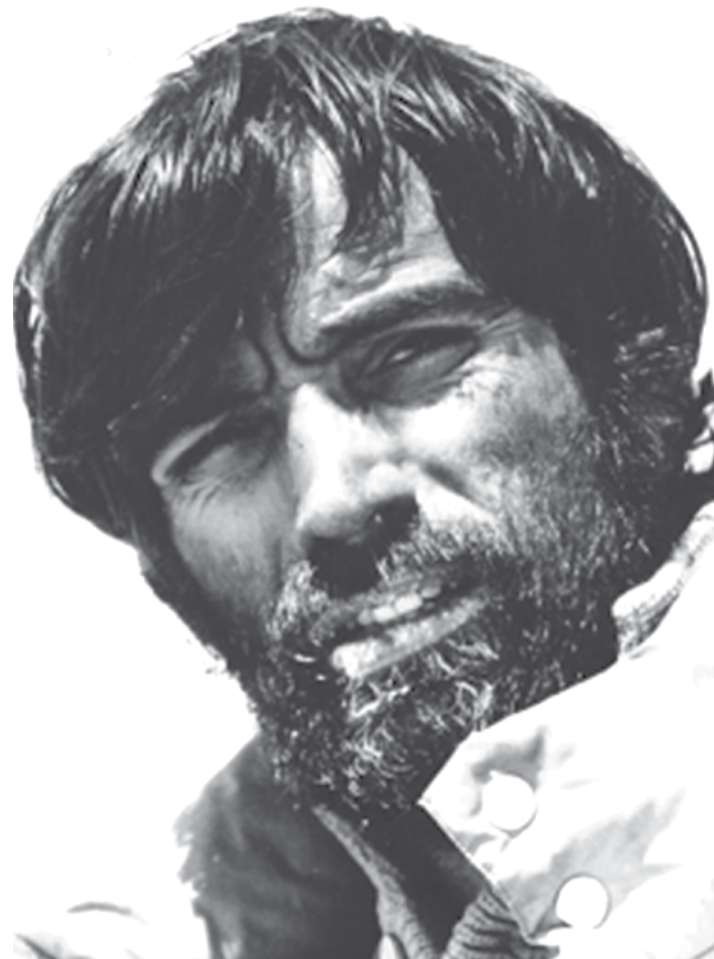
тай. За съжаление и за него вече говорим само в минало време.

След Еверест чухме много и най-компетентни оценки за Христо. Чухме ги от такива светили в алпинизма, като Райнхолд Меснер, най-великия алпинист на всички времена, Едмънд Хилари, първия човек, стъпил на Еверест, проф. Едуард Мисловски, първия съветски алпинист, достигнал голямата мечта на поколения съветски алпинисти – Еверест. Всички те бяха единогодушни – Христо Проданов е един от най-големите алпинисти в света. Към това ние бихме добавили, че ако Христо бе доживял своя 75-и рожден ден, той щеше да празнува и пълната колекция на всичките 14 осемхилядника на нашата планета, наредил се непосредствено след големите Меснер, Кукучка, Лоретан..., за да допълни списъка на 40 колекционери, които днес са 39 души. Навярно щеше да е събрал и втората по важност колекция от 7-те континентални първенци. Да, щеше...

Въпреки че Христо останал завинаги по склоновете на Еверест, 15 години по-късно, в края на 1999 г., когато календарно завърши XX век, както всички спортни федерации излъчиха своя спортист на столетието, и федерацията на българските ал-

пийски клубове (ФБАК) направи допитване до своите членове. В анкетата „Българският алпинист на XX век“ взеха участие 114 настоящи алпинисти, ветерани, дейтели, както и 19 спортни редакции от всекидневния и периодичен печат и електронните медии – общо 133 гласували. След обработката на подадените анкетни карти става ясно, че Христо Проданов, посочен 90 пъти на първо място, събира общо 1335 точки и напълно заслужено бе обявен за „АЛПИНИСТ НА СТОЛЕТИЕТО“. С 1004 точки второто място бе отредено на Николай Петков, а Дойчин Василев заема третото място с 630 точки.

И още едно заслужено признание за Христо идва на 14 януари 2010 г. При допитването на БНТ до телевизионните си зрители за спортното събитие на XX век с 19.96% първото място заема изкачването му на вр. Еверест (20 април 1984 г.). Второто място е за националния ни от-

Преди тръгване към Еверест

бор по футбол, класирал се на IV място на световното първенство в САЩ – 1994 г., с 16.85%. А с 14.36% третото място остава за рекорда на Стефка Костадинова на висок скок, поставен на 30 август 1987 г. в Рим.

Трудно, много трудно ми е да си представя Христо като 75-годишен, с побелели, а може би и малко оредели коси. И днес в съзнанието ми

все още е онзи Христо – винаги усмихнат, прилично спортно облечен, забързан и с поглед, зареян някъде към висините. Пълен с ентусиазъм, с много енергия и планове, отправени към нови върхове, защото неговото верую бе: „Завиждам на хората, на които предстоят нови върхове.“

Доц. г-р Сангю Бешев

Съвети на Планинската спасителна служба за туристите

Анализът на нещастията по нашите планини дава основание да се твърди, че причините за тях са най-често комбинирани, но в повечето случаи те се свеждат до няколко фактора: недостатъчна предварителна подготовка: обща организация, физическа подготовка, технически знания и умения; неподходяща за сезона и терена екипировка и съоръжения; неподходяща тактика, съобразно конкретните терени и метеорологични условия, метеорологичната прогноза, състоянието на участниците; психологическа бариера за взимане на адекватно решение за изкачване, връщане, прекратяване на проявата (екскурзия, излет) при рязка промяна на условията за движение в планината.

Затова Планинската спасителна служба (ПСС) дава няколко прости съвета, които ще ви помогнат, ако се случи нещо непредвидено:

ОРГАНИЗИРАЙТЕ ПРЕДВАРИТЕЛНО МНОГО СТАРАТЕЛНО ВАШЕТО ТУРИСТИЧЕСКО НАЧИНАНИЕ - набавете си туристическа карта, пътеводител; проучете маршрута, направете консултация; съставете план на движение, съобразете продължителността на преходите в светлото време на денонощието; съобразете се със сложната зимна обстановка.

ПОДБЕРЕТЕ ВНИМАТЕЛНО УЧАСТНИЦИТЕ В ГРУПАТА - обикновено това могат да бъдат ваши близки, роднини, приятели, колеги, обаче с едно условие - да са с почти еднаква

физическа и техническа подготовка и да притежават добра екипировка. Не формирайте големи групи. Много често съставът на такива групи е разнороден, групата става трудно подвижна, възникват и допълнителни промени. От значение е и психологическата съвместимост. При наличието на деца и по-слабо подготвени участници техните възможности определят и поведението на цялата група. Обявете ръководителя, водача на групата. Дори и в една по-тесна приятелска или семейна компания следва да има водач, лидер, който да проведе посочените мероприятия.

ИНФОРМИРАЙТЕ СЕ ЗА ОСОБЕНОСТИТЕ НА МАРШРУТА - това означава да имате сведения за опасните зони и пътищата за аварийно напускане; създайте и спазвайте тактиката на движение в зависимост от терена, метеорологичните условия и вашите възможности; тръгвайте рано, за да завършите дневния преход по светло.

НАПРАВЕТЕ ПРЕЦИЗЕН ПОДБОР НА ЕКИПИРОВКАТА И СЪОРЪЖЕНИЯТА - не пропускайте да вземете с вас санитарна торбичка с най-необходимите лекарствени препарати и превръзочни материали, добре подбрани кремове за лице с висок фактор на защита от слънчевото греене, специалните високопланински очила, които ще защитят очите ви от ултравиолетовото лъчение, карта и компас, фенерче с резервни крушки и батерии, резервни топли дрехи и обувки, предпазно фолио

(найлон) в случай на принудителен бивак, калорични подсилващи храни (бонбони, шоколад и др.).

ТРЪГВАЙТЕ НА ПЪТ САМО АКО СТЕ ЗАДРАВИ - поддържайте целогодишно добра физическа кондиция.

НЕ СЕ ДВИЖЕТЕ САМИ В ПЛАНИНАТА. ИНФОРМИРАЙТЕ СЕ ЗА МЕТЕОРОЛОГИЧНАТА ОБСТАНОВКА - следете съобщенията за нейното развитие и изменение. Имайте предвид, че времето в планината търпи резки и неочаквани промени. Следете информацията на ПСС за състоянието на терена в ски центровете, пистите. Информирайте се за работата на лифтовете съоръжения и лавинната опасност.

ДВИЖЕТЕ СЕ С УМЕРЕН ХОД - не бързайте излизно и почивайте така, че след излета или дневния преход да почувствате приятна умора, без мускулна треска; постепенно увеличавайте натоварването и надморската височина; при поява на неразположение направете почивен ден или слезте на хижа с по-ниска надморска височина; усложнявайте и удължавайте преходите постепенно с придобиване на опитност и тренираност.

ОБЯВЕТЕ ВАША МАРШРУТ С ВЕРОЯТНИТЕ ОТКЛОНЕНИЯ - обявете графика на движение. Той трябва да се знае от вашите близки, приятели и колеги. Съобщете го в поделенията на ПСС. Регистрирайте се в хижите по маршрута.

ВНИМАВАЙТЕ ЗА ОПАСНОСТТА ОТ ИЗГУБВАНЕ - при мъгла, силен вятър и

снеговалеж, особено в откритите части на планината има реална опасност от изгубване. Затова запомнете: движението при подобни условия да става по маркировката, като се използват азимутни скици, компас и карта за допълнително ориентирание; движението да става бавно, без разкъсване на групата. Следете за броя на хората, не допускайте изоставане; при много тежки условия мислете за аварийно напускане на маршрута. В случай, че не сте сигурни къде се движите, слезте по безопасен път в горската част на планината и организирате принудителен бивак; не допускайте паника и разногласия. Вслушвайте се в разумните съвети.

ВНИМАВАЙТЕ ЗА ОПАСНОСТТА ОТ ИЗМРЪЗВАНЕ. Откритите части на тялото могат да измръзнат не само при много ниски температури, но и при комбинация на нулеви и отрицателни температури със силен вятър и валеж на дъжд и суграища. Затова: осигурете сухи дрехи, шапки и ръкавици; при умора не спирайте. Намалете темпото, но не лягайте и не сядайте на снега; при загуба на чувствителност на различните части на тялото, ако няма получени мехури, разтривайте го възстановяване на чувствителността, и то само със суха дреха. Почивката на снега крие опасност от бяла смърт вследствие на общото изтощение на организма. Поемайте повече течности, калорична храна, но не и алкохол.

ВНИМАВАЙТЕ ЗА ЛАВИННА ОПАС-

НОСТ. При наличието на определени условия: сняг, наклонени терени и подходяща температура се свличат огромни снежни маси и формират природния феномен СНЕЖНА ЛАВИНА. Туристите, които навлизат във високите части на планината при зимни условия, трябва много добре да познават лавинната опасност, условията и правилата за преминаване през лавиноопасните участъци. Трябва да се знае, че лавиноопасни улеи и склонове има и в по-ниската част на планините, както и в близост до ски писти. Обикновено последните са обозначени със специализирана маркировка с шахматно разположени жълти и черни квадрати.

ОБЪРНЕТЕ ОСОБЕНО ВНИМАНИЕ НА ХРАНАТА И ПОДДЪРЖАНЕ НА ВОДНИЯ БАЛАНС НА ОРГАНИЗМА.

ЛЮБУВАЙТЕ СЕ НА ЗАОБИКАЯЩАТА ВИ ПРИРОДА, НО Я И ПАЗЕТЕ. Опаковките с хранителни отпадъци, стъклени буркани и бутилки прибирайте в подходяща торбичка и ги връщайте обратно за изхвърляне в градски условия. Пазете горските насаждения и редките растителни видове.

НАМЕРЕТЕ НАЧИН ДА ПОПЪЛНИТЕ И ОБОГАТИТЕ ЗНАНИЯТА СИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА: постигане на целогодишна физическа кондиция; познания за качествена, ефективна екипировка и съоръжения и оптимално хранене; познания по топография, ориентирание и метеорология, оказване на гругарска помощ и самопомощ, първа долекарска медицинска помощ.

Експедициите към Северна Европа

Свети Брендан (Брандан, Брандон) е историческа личност, спомената в ранно-средновековните ирландски хроники. Смята се, че е бил член на род, обитаващ югозападната част на Ирландия.

Около 560 г. той основал няколко манастира в централната и западната част на Зеления остров. Историците не се съмняват в това, че е плавал от Ирландия през Северния проток до полуостров Кинтаур и близките шотландски острови. Допускат, че е много вероятно Брендан да е прекосял Ирландско море или пролива Сейнт Джордж и да е посетил Камбрия (Западна Англия) и Уелс, както твърдят неговите жития.

По-късно уелските монаси, сред които имало и ученици на Брендан, открили и започнали усвояването на изоставените, често недостъпни острови край бреговете на Ирландия и Шотландия, като изграждали там своите манастири. Освен това те продължили откриването на Хебридските острови, а на север достигнали Оркнейските и Шетландските острови. Благодарение на тези монаси и на уелски мисионери почитанието на св. Брендан през VII и VIII век се разпространило и в Уелс, а оттам на полуостров Бретан.

Обикновено се смята, че ирландецът Кормак е открил Фарьорските острови, но по-късната легенда разказва, че Брендан е откривател както на Фарьорите, така и на няколко митични острова в Северния Атлантис. По-късно сказанието за свети Брендан

влязло в общата литература на средновековна Европа. Хрониката „Плаването на св. Брендан“, съставена в Ирландия не по-късно от X век, е стигнала до нас почти непроменена; тя описва съвсем реално пътешествие, подсилено с немалка доза келтска фантазия, както било обичайно за летописите от онази епоха. Днес вече няма никакво съмнение, че самият Брендан или други ирландски монаси са прекосили Северния Атлантис, като са стигнали далеч на север. Вероятното време за това плаване е средата на VI век. Тогава най-често използваният плавателен съд за морски преходи бил „курах“ - кораб, изработен от кожи на бикове, опънати върху дървен скелет. Курахът бил способен да взема на борда си до 60 души.

Легендата разказва, че „...осем дни след отплаването Брендан и другарите му се приближили до един остров, много суров и скалист, покрит с изстинала лава, без дървета и трева, но с много коваши пещи. Брендан заповядал по-бързо да се отдалечат“.

Това описание е най-подходящо за Исландия - вулканичен остров с множество горещи извори в близост до морския бряг, чиято пара ирландците сметнали за дим от коващи пещи. Вероятно те заобиколили острова, който открили. След известно време „...видяха в морето колона, която изглеждаше съвсем близо, но стигнаха до нея едва след три дни. Брендан се надяваше да види върха ѝ, но не можа, защото беше много висока, сякаш пронизваше небесата.

Икона, изобразяваща свети Брендан

Материалът, от който бе направена, имаше цвят на сребро и наподобяваше мрамор“.

Мореплавателите изминали покрай брега около 2 километра и открили дупка, през която успели да прокарат кораба. „Морето им изглеждаше прозрачно като стъкло и те ясно виждаха всичко под себе си, дори основата на колоната, защото слънцето грееше

много ярко.“

Несъмнено хрониката описва предния край на един от гренландските ледници преди откъсването му от основната маса на глетчера. Плуването покрай такава бариера е изключително опасно, но пътешествениците, естествено, не знаели това, защото за пръв път виждали такъв обект.

Откриването на Гренландия по-късно повторили други ирландски монаси, които се преселили в Исландия: при благоприятни метеорологични условия от върховете на Северозападна Исландия се виждат високите гренландски планини. Без съмнение, ирландците неведнъж са обикаляли Исландия и когато се отклонявали заради буря или мъгли, корабите им са могли да стигнат до брега на Гренландия.

Легендата приписва на Брендан и неговите спътници откритието на още един остров в Северния Атлантически океан:

„... те стигнаха на разстояние за видимост до голяма и висока планина в океана, разположена почти на север [от Исландия], обвита в облаци и силен дим, който излизаше от върха ѝ. Вятърът изведнъж закара кораба до острова и без малко не го изхвърли на брега. Скалите бяха много високи, приличаха на възлища и се издигаха като стена... След това по пътния бриз подхвана кораба и го подкара на юг. Когато погледнаха назад, видяха, че върхът на планината се е изчистил от облаци и изхвърля в небето пламък, който след това се връща към планината така, че тя изглеждаше като пламтящ огън...“

Това описание най-добре отговаря на остров Ян Майен, чиято най-висока точка - вулканът Беренберг (2277 м), се намира на няколко километра от брега. Така средновековните монаси-пътешественици постепенно откривали Северна Европа.

Свети Брендан слиза на брега на непознат остров

Курортите в Тайланд

Тайландските курорти отдавна са сред най-популярните места за отгих сред туристите по цял свят. Дори онези, които все още не са посетили тази азиатска страна, лесно могат да си представят тропически острови с бял пясък, палмови горички, чисто море и спа процедури или пък, напротив: оживен нощен живот, наситен с тайландски колорит, пикантна храна и всевъзможни развлечения.

Ако към тези картини се добавят зашеметяващи пейзажи, които са в изобилие сред множеството национални паркове, исторически забележителности – най-вече красиви будистки храмове, разнообразни резервати с редки видове животни, коралови рифове, ферми за крокодили, змии и други влечуги, става ясно защо тук може да се организира почивка за всеки вкус. Главното е туристът да реши какъв отгих предпочита – за да не остане после изненадан, че морето при шумната Патая не е идеално чисто, а на острова-резерват Ко Чанг няма нощни барове.

Остров Пукет е перлата върху крайбрежието на Андаманско море. Това е най-големият остров и един от най-добрите курорти в Тайланд. Пукет е свързан с континента чрез автомобилни и пешеходни мостове, оживена автогара и модерно летище. Тук може да се открият както първокласни хотели, така и предназначени за по-скромнен бюджет.

В Пукет всичко е като приказка – горички кокосови палми, лазурно море, златисти и снежнобели плажове, хълмове, покрити с гори, великолепни планини. Най-подходящо време за почивка е от ноември до април.

Най-добрите плажове на Пукет се намират на неговия западен бряг. Всеки плаж на този красив остров е със свой индивидуален характер. „Патонг“ е шумен и екстравагантен. „Камала“ – тих и идилличен. „Банг-Тао“ е луксозен и богат на развлечения, а „Сурин“ – уютен и гостоприемнен.

Източното крайбрежие е известно с малките си островчета недалеч от брега и с множеството риболовни кейове, до които има ресторанти с богати менюта, включващи ястия от риба и морски дарове.

Сред природните красоти може да се посочат заливът Ао Чалонг, Националният природен парк „Сиринам“ с плажа „Най Янг“, където преди време снасяли яйцата си морски костенурки, кораловите острови в южната част на Пукет, планината Као Ранг, водопадът „Намток Тонсая“.

Любителите на културно-историческите забележителности имат възможност на остров Пукет да посетят будистките манастири „Ват Пра Нанг-санг“, „Ват Пра Тонг“, „Ват Чалонг“, ферма за перлени миди, център за традиционни занаяти и още много други любопитни туристически

В Тайланд има нощни заведения за всеки вкус

обекти.

Желаещите да използват възможности за активна почивка могат да практикуват голф, конна езда, гмуркане, уиндсърфинг, ветроходство и т. н.

Многобройните спа курорти са създадени за гостите, които искат да подобрят здравето си и просто да бъдат в по-добра физическа форма. Тук се предлагат йога класове, тайланд-

ски масаж, традиционни тайландски оздравителни процедури, акупунктура.

Провинция Краби означава прекрасни пясъчни бели плажове, чисто и топло море, коралови рифове и огромен избор от хотели и спа комплекси. Краби е един от основните центрове за туристическа почивка в Тайланд. Провинцията включва не само континентална част, но и по-

вече от 100 острова.

Разнообразната природа с тропически гори, крайбрежни карстови образувания и дори планини сякаш е създадена за любителите на активните туристически почивки. Тук можете да практикувате скално катерене, гмуркане, риболов – или просто да се отпуснете за ленива почивка.

Трите най-добри плажа на провинцията са разположени по северното крайбрежие на залива Ао Нанг.

Сред забележителностите на Краби трябва да се споменат манастирът „Ват Там Сиа“ и Морският национален парк на архипелага Ланта с коралови рифове около островите му.

Туристите, които желаят да се запознаят с живота на тайландците, могат да посетят град Краби, който е малко отдалечен от крайбрежието.

Архипелагът Пхи-Пхи, образуван от 6 острова, е една от основните курортни зони в провинция Краби. Живописните заливи и пещери се препоръчват за ентусиасти на подводното гмуркане. На двата главни острова на архипелага Пхи-Пхи, както и в стар хотел в центъра на град Пукет, е сниман известният филм „Плажът“ с Леонардо ди Каприо, създаден по едноименната книга.

Патая е най-известният и оживен курорт в Тайланд, популярен не само благодарение на многобройните хотел-

ски комплекси покрай крайбрежието, но и на своя нощен живот. За съжаление, крайбрежната ивица не може да се похвали с чистота, но цените са съвсем поносими.

Сред местните развлечения си заслужава да се обърне внимание на фермата за крокодили, на селото на слоновете – където можете да се разходите с тези величествени животни, на тропическата градина и зоологическата градина с тигри. Любителите на активния туризъм могат да намерят тук всичко, от което се нуждаят. Недалеч се намират интересни религиозни паметници: например Хълмът на Големия Буда и Храмът на истината.

Вярно е, че някои туристи остават разочаровани от морето и плажовете на Патая, но това е, защото не познават детайлите на тукашния ландшафт – само на половин час с ферибот, точно срещу известния курорт, се намират няколко благоустроени острова. Най-популярен и добре оборудван е остров Ко Лан. Тук има прекрасни чисти плажове, прозрачна морска вода, малки уютни хотелчета и кафенета. По принцип, на Ко Лан може да прекарате в романтична и спокойна атмосфера цялата си почивка, а до Патая да отскачате само за пазаруване и развлечения.

Велимир Христанов

Рибарски лодки по плажовете на Тайланд

Из Тибет, по древния Път на коприната

Когато през 1095 г. папа Урбан II отправил призив за поход на Изток с цел освобождаване на Светите земи от завладелите ги арабски и други племена, десетки хиляди рицари от европейските кралски дворове и поклонници християни поели нататък. Пътят към Йерусалим се оказал дълъг, изпълнен с битки, смърт и изумление. По това време властвала могъщата династия на Фатимидите (909-1171). Империята им обхващала пространства в Северна Африка, през Мека, Медина, Йерусалим до Каиро. Рицарите били зашеметени от разкоша в дворците на шейховете. Най-много ги впечатлили шатрите. Покривалата им – направени от материя, непозната почти в Европа, мека и фина, била бродирана със златни конци, като образите представлявали ловни сцени, всички видове животни и сури от Корана (на арабски). Изненадало ги и че социалното положение на даден човек зависело от пищността на дрехата му. Шейховете приели „гостите“ от Европа в тронове с обков от злато.

Връщайки се на Стария континент, рицари и поклонници, наред с религиозни реликви, донесли и от бродираната материя, наричана „тираз“ (персийска дума за коприна). Търговията с тази материя се съсредоточавала по крайбрежието на Средиземно море.

Още дълго време италиански художници-стеннописци „обличали“ библейски християнски персонажи в красивата материя, макар и с арабски изрази; докато накрая осъзнали, че няма как Светото семейство да е използвало подобни одежди и след 11 век несъответствието се прекратило.

Така стигаме до прословутия древен Път на коприната. Тя е изобретение на Китай. Поднебесната империя е дала на човечеството 4 велики изобретения – книгопечатането, барута, компаса и хартията. Да добавя и коприната. Всички те се пазели под най-строга възбрана, а някои датират от времето пр.Хр. Когато венецианецът Марко Поло след многогодишно пребиваване в Китай (12-13 век) се завърнал в родната си, той написал книга, в която увлекателно и подробно описал тогавашното могъщество на Китай. И тогава, и след това страната търсела и успявала да създаде и оживи търговските връзки със своите западни, макар и отдалечени съседи

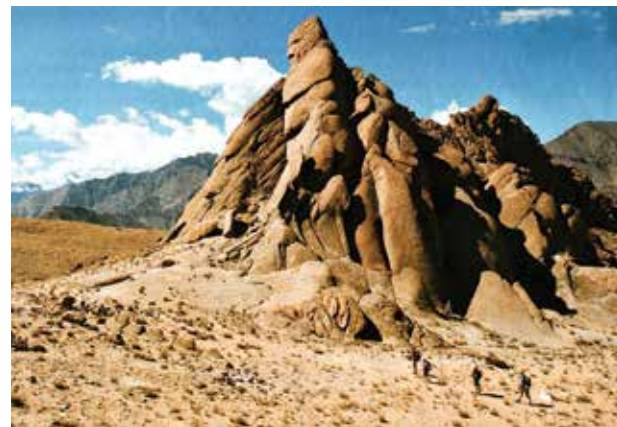
гържави. Нека припомним, че между 1405 и 1424 г. император Джу Диз изпратил 7 големи флотилии под командването на адмирал Чжен Хе в Индийския океан, Персийския залив, Сомалия, Кения, та чак до Маладивските острови. Тези плавания са най-мащабните до експедицията на Колумб.

Пътят на коприната бил един от най-трудните и мъчителни преходи по суша. Керваните от камили, мулета, якове и пр., съпровождани от охрана, търговци, китайски монаси, търсещи истината за Буда в Тибет, пътували понякога с години, през главозамайващи висоти, плата и безводни пустини. Почти винаги керваните пресичали Тибет

Пордерон предприема и завършва пътешествие до Тибет през 14 век, а през Втората половина на 16 век за Тибет потеглят португалски мисионери. През 1773 г. капуцински картограф публикува първата карта на Тибет. Чак до 19 век платото си остава трудно достъпно. И днес по Пътя на коприната се белеят кости на загинали животни и хора. Но, както казва един френски историк, „Най-страшното зло за керваните си оставали разбойниците“.

Първите българи, достигнали Тибет през 1986 г., са Герасим Величков (Джери), Калина Стоилова и малко по-късно – Егвин Сугарев. Имах удоволствието да се запозная с г-н Сугарев

тибетската държава в могъща военна империя, обхващаща Кашмир, Запад и Северен Китай, Бутан, Непал и Северна Бирма. Нему се пада заслугата за въвеждането на будизма (тантризма) като официална религия и за създаването на тибетска писменост въз основа на санскритската. Между 765 и 797 г.

Преход през Тибетското плато

империята се разпростряла максимално и започнала да упражнява контрол и върху Копринения път, минаващ неминуемо през нея. И както се случва обикновено, никой тайна не може да бъде опазена достатъчно дълго (а 2 хилядолетия не са малко време). Една китайска принцеса, обещана за съпруга на царя на Котан, скрила в огромния кок на главата си личинки на копринената буба; и технологията за производство на луксозната тъкан се разпространила малко по малко и в Средна Азия. Съобрази-телните персийци, пак посредством контрабанда, пренесли копринените буби във Византия. Друга китайска легенда разказва за две принцеси – китайска и индо-непалска, които заедно с будистките книги и игло в куфарите разпространили и копринените буби. Построени били първите храмове и манастири в Тибет, чийто будизъм е различен от извещения. Той включва няколко клона. През 14 век будисткият реформатор Дзонг Капа създава сектата Гелукпа, най-строгата в морално отношение, привлякла и много последователи. През 1578 г. монголският владетел Алтун Хан дава титлата „Далай Лама“ (в превод „океан на мъдростта“) на главата на новообразуваната формация. Оттогава се слага началото на тибетската монашеска държава.

Столетия Тибет се славет като средище на тантризма със своите стотици разпръснати манастири, наричани още „гомпи“ – място за медитация. До 1959 г. те наброявали 500, през 1986 г. останали 25, а оцелелите след китайската „култур-

Будисткият манастир Ликир в Ладака (Индия), където керваните отсядали често

град, има интернет, банки, извършващи всички видове операции.

Глобализирането на света доведе до търсене на нови търговски пътища по суша и море. Древният път на коприната остава за въображението на миналоведците и за желаещите да правят преходи из тия места. Пекин и Лхаса са свързани с жп линия, по която влакът взема 4561 км за 48 часа. Не години, а само 2 седмици са достатъчни за прекосяване на 10-те хиляди км, разделящи Шонкинг от Дюисбург (Германия). В процес на проучване е строителството на най-дългата жп линия в Южна Азия – Кунминг - Сингапур, през Лаос, Тайланд, Малайзия – 1500 км за 10 часа. А най-високата в света линия – Кинхай – Тибет, до Катманду, ще преминава в подножието на Хималаите и е китайски проект.

Изграждането на нови пътища се налага не само от търговска гледна точка, а и с цел развитие на туризма. До Ладака – друг голям град в Тибет, по стръмните все още пътят старите камиони „Тата“ с необходимите доставки за селцата, чиято историческа съдба ги е поселила на толкова отдалечено и високо (над 4000 м) място.

А смелчаците туристи, предприемащи преходи по тези простори, ще изживеят неподозирани възвращения и ще се докоснат до една непозната, но пълна с духовни ценности култура. И ще видят един винаги усмихнат и дружелюбен народ. В 2000 г. 2 613 000 тибетци от 20 етнически групи, включително уйгури, са посрещнали и обслужили близо 100 000 туристи. А числото на последните расте непрекъснато. 1,22 млн. кв. км, колкото е площта на Тибет, предоставя на любителя на природата заснежени върхове, пустини и чудновати скални образувания. А между 2 чаши чай с масло от як в някой манастир или храм, сред звуците на молитвените барабани и съзерцанието на мандалите-картини от разнообразни гробни камъчета, чужденецът ще попадне в странен духовен свят.

Мариана Ангелова

Тибетски жени в живописната си национална носия

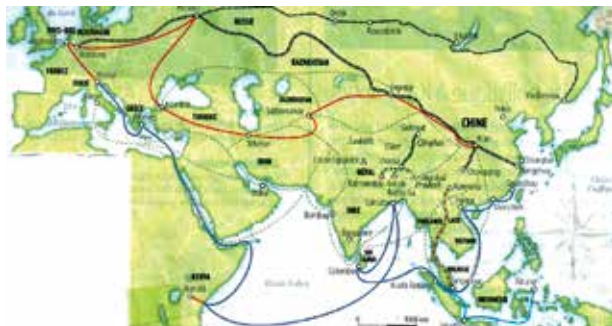
ското плато (над 4000 м надморска височина).

Голата, безбрежна земя отвъд ледената преграда на Хималаите от най-стари времена изпълвала съседните народи със страхопочитание и мистично преклонение; там те търсели мъдростта и извисената духовност.

През 18 и 19 век, след като англичаните завладяват Индия, те научават, че зад Хималаите живее загадъчен народ, който изповядва непознато вероизповедание – ламаизма (тибетския будизъм). Францисканският монах Одерико де

след години – бидейки посланик в Индия, вещ познавач на изкуството, въобще, запален пътешественик, той пак бе ходил в Тибет и бе описал видяното в книгата си „Отблясъци от Покрива на света“, която ми подари.

Днес Тибет е автономна част от Китай. Най-старите писмени сведения за него датират от 8-ми и 9-и век. Според тях в началото на Новата ера номадски племена се заселили в южните и югоизточните територии на платото. Сонгцен Гампо (627-650) превръща

Карта със стари и новостроящи се пътища, свързващи Китай през Тибет с Европа, Южна Азия и Африка

ВЪВЕДЕНИЕ: "ТЪ", ВИСТОХЪ, МАКЕДОНСКИ ЖЕЛЪТЪ РАМОНЪ, КРЕМЪ, ПИРНИНЪ, ТАБЕЛА, БАНО, "КАКЪ", ОТБЕЖНО: КАМЪНЪ, ШЕО, РАЖИКА, АМЕРИЛИНЪ, ХЪРЪКЪ, ТЕРАПОНОВА, ИМИТАТОРЪ, МОТИВА, АКАДЕМИКА, НИЛЪ, ШОНЪ, РА АРСЕНА, КАМЪНЪ, ТАЧЪ, ТРИ, ТАТЕ, КОАЛА, ПАРАВАНЪ, КААНЪ, КАБА, СТАКАНЪ, КАМЕНОВЪ, АТЪ, НАНА, ДОЛНИНА, ЕКЪ, РАБЪ, БЕНА, ЕПИКА, БОБЪ, КАКАКО, ТИКА, ОНИТИ, КО, ОКОТО, КРАТЕРИ, АБРАТИВЪ, РЕДЪ, ЕНАТА, УХЛОВИНА, УРА, "ОСМОТО ЧУДО", ПОПОТАМО.

Печат: "Алианс ПРИНТ"

Един театрален спектакъл, поднесен с „Обич и песен“

На 16.11.2017 г. от 18 часа в зала „Петя Дубарова“ към КЦ „Морско казино“ – гр. Бургас, нашата приятелка и туристка Тонка Петкова представи своята стихосбирка „Обич и песен“. Всъщност това не беше представяне на книга, каквото обикновено се случва. Беше възбудяващ театрален спектакъл, след който присъстващите не скриваха възторга си от това, което видяха. И Тонка Петкова го заслужаваше, защото на много хора в залата е дарявала подобни тържества. Рецитираха се нейни стихове и се пяха песни по нейни текстове. Самата тя рецитира и пъ с хор „Хармония“ към Клуб „Четирилистна гетелина“ – кв. Ветрен, и с ветераните туристи от Айтос.

Залата беше препълнена. Когато се представих на микрофона и обходох с очи присъстващите, признавам си – смутих се. Залата беше притихнала и очакваше изненади, които винаги, по много елегантен начин, Тонка умее да поднася. Имах честта и голямата отговорност да представя книгата, но и цялостния ѝ творчески път като един вечно търсец човек и най-вече като човек, който дарява другите с обич чрез словото и песента.

Тя не само има дарбата да пише стихове, чрез които изразява своята емоционалност към природата, събитията и човешките взаимоотношения, но притежава и ярка гражданска позиция. По празниците ще я видиш на бургаската сцена на НХК да пее с хор „Хармония“, да развява трибагреник или да представя рецитал по нейни стихове за България:

*Обичам те, България, моя родна земя!
Ти си ми потребна като хляб и вода,
като всички неща, без които не мога.
Заклевам ти се, пред тебе и пред Бога!
Обичам те, България, до болка, до смърт,
тъй както обичам и самия живот!*

Кое отключва поетичните ѝ дарби? Преди всичко съприкосновението ѝ с природата. Няма кътче на България,

известно и неизвестно като туристически феномен, което Тонка, заедно с всички нас, туристите ветерани от Айтос, да не е посетила. Допирът ѝ до природните хуботи я кара да излее своята чувствителност в стих:

*Омайниче - най-лъскавата рожба на
Рила,
крие в гръб си нежност и сила.
Гледа, аленее от зори до мрак,
свети в гората – забранителен знак.*

Голяма част от произведенията в книгата ѝ са посветени на природата, на туристическия начин на живот и може би затова в залата присъстваха толкова много туристи ветерани от Айтос. Пък и кой ли от тях не е бил зарадван с поздрав от Тонка по някакъв повод. С талантиливото си перо е докосвала всеки до най-нежната струна – сърцето.

Голяма част от онова, което носи като духовен заряд, Тонка отдава и на пенсионерски клуб „Четирилистна гетелина“ – кв. Ветрен. Бургас. Нейна е инициативата да създаде група за художествено слово към клуба, чиито изяви непрекъснато се аплодират на бургаската сцена. А в хор „Хармония“ не само пее песни по нейни стихове, но много често тя създава музиката. Такава е песента „Море на моето детство“ по текст на Петя Дубарова, която с удоволствие изпълняват и айтоските туристи ветерани.

Добре знам, че вечер, когато хора и природа са притихнали, тя не бърза да заспи – винаги записва впечатленията си от деня или подготвя поздравлението по някакъв повод.

И винаги в ритмична мерена реч. Не е лесно – хем да кажеш истината, хем да зарадваш човека, а думите да звучат като песен и да гаят душата.

Това е себеотдаване и Тонка го прави от години. Затова и зала „Петя Дубарова“ беше изпълнена докрай. Освен туристите ветерани тук присъстваха и голяма част от членовете на ветренския клуб, хора от Поетичния

клуб „Морски звуци“ – Бургас, който е изиграл огромна роля за гоизграждането ѝ като талант. Присъстваха и нейни колеги от ветренското училище, с които никога не е прекъсвала връзка, съседи, близки, нейните деца, внуци и правнуци.

Поздравителните адреси, огромните букети, топлите думи бяха реверанс към Тонка – не само към книгата ѝ, но и към всичко онова, което е направила за хората. А тя го прави всеки ден!

Да ѝ пожелаем творческо дълголетие, поне до първото столетие!

Янка Иванова,
КТВ, гр. Айтос

Дарителска кампания на Българския туристически съюз

Да възстановим заедно хижа „Богдан“

Построена преди 75 години от коптивченските туристи, хижа „Богдан“ е най-близкият подслон до средногорския връх със същото име. Преди 20 години тя изгаря, а това означава, че всички планинари и любители на природата, които минават през района на хижата, виждат само руини.

Затова ние Ви призоваваме:

**Нека съберем
100 000 лв., за да
изградим хижата.**

Нека продължим традицията, според която от зората на организираното туристическо движение хижите са се строили изцяло с дарения и доброволен труд.

**НАЧИНИТЕ
ДА ПОМОГНЕТЕ
СА:**

Като дарите средства в Централата на БТС или с пощенски запис на адрес: София, бул. „Васил Левски“ № 75, 5-и етаж, Пощенска кутия 427 в Централна поща, както и с доброволен труд.

Дарителската кампания се осъществява с помощта на ФПББ по програма „Да постигнем повече“, финансирана от фондация „Америка за България“.